

ПРИЛОЖЕНИЕ

Коментари относно стратегическия план по ОСП, представен от България

Руската инвазия в Украйна и продължаващият всеобщ скок на цените на стоките извеждат на преден план по възможно най-категоричен начин неразривната връзка между действията в областта на климата и продоволствената сигурност. Тази връзка е призната в Парижкото споразумение и е включена в новото законодателство в областта на общата селскостопанска политика (ОСП) (Регламент (ЕС) 2021/2115) и стратегията „От фермата до трапезата“ (COM(2020) 381 final) с цел да се осигури достатъчно количество храна на достъпни цени за гражданите при всякакви обстоятелства, като същевременно се премине към устойчиви продоволствени системи.

В този контекст и в контекста на кризите в областта на климата и биологичното разнообразие, държавите членки следва да преразгледат своите стратегически планове по ОСП, за да използват всички възможности:

- да укрепят устойчивостта на селскостопанския сектор в ЕС;
- да намалят зависимостта си от синтетичните торове и да увеличат производството на енергия от възобновяеми източници, без това да застрашава производството на храни; и
- да трансформират производствения си капацитет в съответствие с по-устойчиви производствени методи.

Това включва, наред с други действия, улавяне на въглеродния диоксид, подкрепа за агроекологичните практики, насърчаване на устойчивото производство на биогаз¹ и неговото използване, подобряване на енергийната ефективност, разширяване на използването на прецизното земеделие, насърчаване на производството на протеинови култури и разпространяване чрез трансфер на знания на възможно най-широко прилагане на най-добрите практики. Въз основа на тези критерии Комисията извършва оценка на стратегическите планове на държавите членки от гледна точка на икономическата, екологичната и социалната жизнеспособност на сектора.

Коментарите по-долу са изготвени в съответствие с член 118, параграф 3 от Регламент (ЕС) 2021/2115. От България се изисква да представи на Комисията цялата необходима допълнителна информация и да преразгледа съдържанието на стратегическия план по ОСП, като вземе предвид коментарите по-долу.

---

¹ „Устойчиво производство на биогаз“ означава производство на биогаз, което отговаря на критериите за устойчивост и за намаляване на емисиите на парникови газове, определени в член 29 от Директива (ЕС) 2018/2001 (Директива за енергията от възобновяеми източници).

Основни въпроси

Констатации относно стратегическата насоченост на стратегическия план по ОСП

1. Комисията приветства представения от България стратегически план по ОСП (наричан по-долу „планът“), разглеждането на нейните препоръки от 18 декември 2020 г. (SWD/2020/369) и обмена в рамките на структурирания диалог преди представянето на плана. Комисията взема под внимание обществените консултации, проведени при изготвянето на плана, и приканва България да укрепи принципа на партньорство по време на етапа на изпълнение.
2. Комисията приветства факта, че планът включва основано на факти идентифициране на проблемите и взетите решения, както и добре балансиран набор от интервенции, насочени към посрещане на многобройните потребности на селскостопанския сектор и селските райони в България.
3. Въпреки това по отношение на няколко цели е необходимо допълнително разясняване на интервенционната стратегия и връзките между интервенциите, показателите за резултати и специфичните цели. Следва да бъдат подобрени съгласуваността и последователността на плана и неговата стратегическа насоченост, така че най-неотложните потребности да бъдат посрещнати по подходящ начин и с достатъчен бюджет, независимо дали в рамките на ОСП или извън нея.
4. Комисията припомня значението на целевите стойности, определени за показателите за резултати, като основен инструмент за оценка на амбициите на плана и за наблюдение на неговия напредък. Комисията отправя искане към България да преразгледа предложените целеви стойности, които в някои случаи са много ниски, като подобри тяхната точност и вземе предвид всички съответни интервенции, както и като определи адекватно равнище на амбиция в съответствие с установените потребности.

Коментари по отношение на насърчаването на интелигентен, конкурентоспособен, устойчив и диверсифициран селскостопански сектор, който осигурява дългосрочна продоволствена сигурност

5. Комисията смята, че планът показва потенциал да допринесе по ефективен начин за постигането на тази обща цел.
6. С оглед на целта да се осигури устойчиво селско стопанство Комисията приветства усилията за справяне със зависимостта от вноса в някои сектори, като например протеиновите култури, и призовава България да подобри и разшири инструментите за управление на риска и да засили интервенциите, намаляващи зависимостта от внос на енергия и минерални торове.
7. Комисията приветства усилията на България за подобряване на справедливостта и насочеността на подпомагането чрез стриктно определяне на горна граница на основното подпомагане на доходите за устойчивост,

въвеждане на прогресивно намаляване на плащанията в райони с природни или специфични ограничения и активиране на схемата за плащания за малки земеделски стопани. Комисията също така приветства специфичните инвестиционни интервенции, насочени към малките и младите земеделски стопани, както и определянето на приоритетите на земеделските стопани, занимаващи се с биологично земеделие.

8. По отношение на по-справедливото разпределение на директните плащания България се приканва да предостави количествен анализ, показващ комбинираното въздействие на всички предложени инструменти за подпомагане на доходите върху нивото на доходите на земеделските стопанства. Това ще позволи на службите на Комисията да извършат цялостна преценка дали нуждата от по-справедливо разпределение и по-добро насочване на директните плащания е задоволена в достатъчна степен. България се приканва също така да предостави допълнителна информация относно предложената схема за допълнително преразпределително подпомагане на доходите за устойчивост, и по-специално относно максималния праг за допустимост от 600 хектара.
9. С оглед на руската инвазия в Украйна Комисията настоятелно призовава България да обмисли допълнителни интервенции, които ще спомогнат за намаляване на зависимостта от изкопаеми горива и други външни суровини, за да се запазят дългосрочният устойчив производствен капацитет и жизнеспособността на земеделските стопанства.

Коментари относно подпомагането и укрепването на опазването на околната среда, включително биологичното разнообразие, и действията в областта на климата, както и относно приноса за постигане на целите на Съюза, свързани с околната среда и климата, включително за реализиране на ангажиментите му, поети в рамките на Парижкото споразумение

10. Комисията смята, че планът може частично да допринесе за постигането на тази обща цел.
11. Комисията има съмнения относно ефективността на плана за постигане на мащаба на промените, необходими за удовлетворяване на някои потребности, включително емисиите на парникови газове от почвите, от животновъдството и от управлението и съхранението на оборски тор, управлението на пестицидите и торовете, както и прекомерното водочерпене, управлението на горите и естествените местообитания и емисиите на амоняк във въздуха. Стратегиите за интервенциите, определени за СЦ 4, 5 и 6, включват интервенции, които не са ясно обвързани с обобщението на SWOT анализа и с оценката на потребностите. От България се изисква по-ясно да покаже повишена амбиция във връзка с планираната зелена архитектура по отношение на целите, свързани с околната среда и климата, като използва качествени и количествени елементи (например финансови средства и показатели).
12. От България се изисква да гарантира съгласуваността на своя план и неговия принос за постигане на целите на законодателството на ЕС в областта на околната среда и климата, посочено в приложение XIII към Регламент (ЕС) 2021/2115 (Регламент за стратегическите планове), както и съгласуваността на плана с инструментите за планиране, произтичащи от

това законодателство. По-специално България следва да отчита в по-пълна степен предложените интервенции и да предприеме допълнителни действия за тяхното привеждане в съответствие с рамката за приоритетни действия за зоните по „Натура 2000“, както и да разгледа анализа, изготвен в рамките на Третия план за управление на речните басейни и Рамковата директива за водите 2000/60/ЕО (РДВ), когато бъде публикуван.

13. България настойчиво се насърчава да вземе предвид националните цели, които ще бъдат определени в преразгледаните Регламент (ЕС) 2018/842 (Регламент относно разпределянето на усилията) и Регламент (ЕС) 2018/841 (Регламент относно земеползването, промените в земеползването и горското стопанство (понастоящем обсъждани от съзаконодателите на ЕС), с оглед на правното изискване в член 120 от Регламента за стратегическите планове за преразглеждане на плана след тяхното прилагане.
14. От България се изисква да разясни или измени някои стандарти за добро земеделско и екологично състояние (ДЗЕС), така че те да са в пълно съответствие с регулаторната рамка (вж. подробните коментари по-долу).
15. Следва да бъдат по-добре обяснени допълняемостта и връзката между екосхемите, ангажиментите в областта на агроекологията и управлението на климата, които, изглежда, се припокриват в някои случаи, и инвестиционните интервенции. Връзките с основните изисквания, определени в стандартите за ДЗЕС, трябва да бъдат посочени ясно, за да се гарантира спазването на базовите параметри.

Коментари относно укрепването на социално-икономическата структура на селските райони

16. Комисията смята, че планът показва потенциал да допринесе по ефективен начин за постигането на тази обща цел. Следва да се отбележи по-специално продължаването на интервенционната логика на програмния период 2014 - 2020 г. и усилията, положени за справяне с голям брой от установените потребности.
17. Независимо от това, въпреки че в SWOT анализа се признава наличието на междурегионални и вътрешнорегионални различия в селските райони, по всичко личи, че регионалните различия не се разглеждат в плана.
18. Макар че необходимостта от създаване на възможности за заетост в селските райони чрез инвестиции и интервенции, свързани с диверсификацията, изглежда проучена, в плана могат да се разгледат по-ефективно възможностите за заетост, произтичащи от секторите на биоикономиката и горското стопанство.
19. Като се отчитат тенденциите към обезлюдяване, бедност и влошаване на качеството на услугите в селските райони, в плана се обръща специално внимание на инвестициите в дребномащабна инфраструктура и инвестициите в земеделски стопанства, но няма достатъчно амбиции за „модернизиране“ на селските райони чрез по-силен акцент върху подкрепата за неселскостопанските предприятия, иновациите и цифровизацията.

20. В плана не се споменава за разширяване на широколентовото покритие в селските райони, което е едно от най-ниските в Европа, и за възможностите, които то носи. Въпреки установените потребности по отношение на широколентовата свързаност SWOT анализът не е придружен от план за разгръщане на инвестиции за широколентов достъп.
21. В плана се посочва цялостната необходимост от засилване на биологичната сигурност на равнището на земеделските стопанства. Въпреки това липсва подробно описание на начина, по който тази цел ще бъде постигната, а подобряването на биологичната сигурност — особено в малките търговски свинеферми — с оглед на постоянната заплаха от заразни болести по животните, остава предизвикателство.

Коментари относно стимулирането и споделянето на знания, иновациите и цифровизацията в селското стопанство и селските райони

22. Комисията смята, че стратегическият подход за справяне с разпокъсаността на българската система за знания и иновации в селското стопанство (AKIS) и планираното подпомагане в областта на знанията, обучението, иновациите и развитието на AKIS са недостатъчни, за да се отговори на нарастващите потребности на земеделските стопани от информация и обучение, да се подобри капацитетът на съществуващите консултантски услуги и да се предостави подпомагане за иновациите. България следва да засили значително консултантските услуги и да продължи да инвестира сериозно в тях.
23. Комисията насърчава България да доразвие стратегията си за цифровизация и да обмисли как подпомагането на цифровизацията в земеделието и селските райони ще бъде задълбочено разгледано в рамките на целия план и във взаимодействие с други инструменти и фондове.

Други въпроси

24. България се приканва да опише координацията, полезните взаимодействия и допълняемостта с други фондове, включително фондовете, регулирани от Регламент (ЕС) 2021/1060 (Регламент за общоприложимите разпоредби), Регламент (ЕС) 2021/241 (за създаване на Механизъм за възстановяване и устойчивост) и националните фондове, при удовлетворяване на определени установени потребности, особено на тези, свързани с развитието на селските райони. В плана следва ясно да се опише конкретният принос на всеки от тези фондове.

Информация относно приноса за постигането на целите на Зеления пакт и относно съгласуваността с тези цели

25. Комисията благодари на България за предоставената информация относно националните стойности за постигане на заложените в Зеления пакт цели за биологичното земеделие и антимикробната резистентност, но изразява съжаление, че в плана не са включени национални стойности за нито една от другите цели на стратегията „От фермата до трапезата“ и на Стратегията за биологичното разнообразие.

26. Комисията отправя искане към България да предостави информация относно съгласуваността на своя план с тези цели и неговия принос за постигането им и да укрепи плана, като предостави амбициозни и количествено измерими национални стойности в съответствие със следните коментари:

- **Антимикробна резистентност:** Комисията отчита, че България предвижда 35 %—39 % намаление на продажбите на антимикробни средства до 2030 г. Предложените интервенции обаче са общи, а мерките извън ОСП са ограничени. Интервенциите не са насочени към конкретни животински видове, свързани с по-високи продажби на антимикробни средства (свиневъдство и птицевъдство), поради което е малко вероятно те да осигурят достатъчен принос за националната цел и целта на стратегията „От фермата до трапезата“.
- **Пестициди:** Комисията изразява съжаление, че България не е предоставила информация относно националните стойности за тази цел на Зеления пакт. В плана се описват редица подходящи действия, които биха могли да допринесат за намаляване на употребата и риска от химически пестициди и на по-опасните пестициди. Комисията също така отбелязва, че България планира ограничаване на употребата на продукти за растителна защита, които са кандидати за замяна. Независимо от това българската страна следва да изясни точния график на прилагане на тези ограничения, тъй като продуктите за растителна защита, които са кандидати за замяна, съставляват относително висок и стабилен дял от общите продажби на пестициди в България.
- **Загуби на хранителни вещества:** Комисията изразява съжаление, че България не е представила информация относно националната стойност за тази цел на Зеления пакт и че националният принос не е описан в достатъчна степен. Тъй като делът на станциите за мониторинг с концентрация на нитрати над 50 mg/l е относително висок (18,7 %) и над средния за ЕС (13,3 %), България се насърчава да засили амбицията си да допринесе за постигането на тази цел на ЕС.
- **Биологично земеделие:** Стремещт на България е до 2027 г. 6,98 % от използваната земеделска площ да бъде обработвана за целите на биологичното земеделие. Комисията приветства това увеличение в сравнение със стойността за 2020 г., която беше 2,30 %, но приканва България да проучи възможностите за повишаване на равнището на амбиция — по-специално за 2030 г., за да допринесе по подходящ начин за постигане на целта на Европейския зелен пакт.
- **Площи, характеризиращи се с голямо разнообразие на особеностите на ландшафта:** Комисията изразява съжаление, че България не е предоставила национална стойност за тази цел на Зеления пакт, въпреки че опазването и възстановяването на особеностите на ландшафта е определено като основен приоритет в плана. Настоящият дял на площите, характеризиращи се с голямо разнообразие на особеностите на ландшафта в България, е 4 %. В плана е заложена ограничена амбиция за увеличаване на този дял и за подпомагане на запазването на посочените площи.

- **Широколентова мрежа в селските райони:** Комисията изразява съжаление, че България не е представила национална стойност за тази цел на Зеления пакт. Тъй като процентът на домакинствата в селските райони в България с широколентова мрежа от ново поколение е доста нисък и в плана не се предвиждат инвестиции в широколентови мрежи, България се приканва да обясни допълнително как ще бъде постигната целта на ЕС за 100 % покритие.

1 СТРАТЕГИЧЕСКА ОЦЕНКА

1.1 Насърчаване на развитието на интелигентен, конкурентоспособен, устойчив и диверсифициран селскостопански сектор, който гарантира дългосрочна продоволствена сигурност

1.1.1 Стратегическа оценка на специфична цел 1

27. Предложените интервенции имат потенциала да подобрят жизнеспособността и рентабилността на сектора чрез преодоляване на съществуващите разлики в доходите между малките и големите земеделски стопанства и спада в традиционно конкурентните сектори.
28. Сравнително големият максимален размер на земеделските стопанства, които имат право на допълнително преразпределително подпомагане на доходите, ще отслаби насочеността на това подпомагане на малките и средните земеделски стопанства. България се приканва да представи изчерпателна обосновка за този максимален праг за хектари.
29. България се приканва да изготви преглед, който да покаже, че потребностите от преразпределение са задоволени в достатъчна степен. За да обоснове достатъчността на стратегията и последователността на всички инструменти за подпомагане на доходите, България следва да представи количествен анализ, показващ комбинираното въздействие на всички приложими инструменти за подпомагане на доходите върху доходите на работна единица според физическия размер.
30. В контекста на руската инвазия в Украйна България следва да обмисли специфични интервенции за укрепване на своите вериги на доставки на храни и на селскостопанските системи.

1.1.2 Стратегическа оценка на специфична цел 2

31. България се приканва да предостави поисканата информация в раздел 3.5 за всички засегнати сектори и по-специално за секторите за производство на говеждо и телешко месо и на протеинови култури. Взаимодействията и допълняемостта между различните видове интервенции следва да се оценяват за всеки сектор не само от гледна точка на потенциалното натрупване на подкрепа, но и в по-широк, „стратегически“ смисъл. България следва да обясни как комбинацията от съответните интервенции работи за постигане на планираната цел и задоволява потребностите, установени за съответния сектор и за селскостопанския сектор като цяло.

1.1.3 Стратегическа оценка на специфична цел 3

32. Тъй като установените слабости — „ниска конкурентоспособност, намаляване на производството и ниска добавена стойност“, както и „значителен дял от земеделските производители са практически изключени от веригата на стойността“ — не се ограничават само до секторите за

производство на плодове, зеленчуци и мляко, България се насърчава да подкрепи създаването на организации на производители, кооперации или други форми на сътрудничество с оглед насърчаването на секторните интервенции и в други сектори.

33. Дори ако нивата на производство са далеч под нивата, традиционни за България в минали периоди, българската страна се приканва да обясни как интервенциите по линия на обвързаното с производството подпомагане на доходите са в съответствие с Рамковата директива за водите. По-специално по отношение на интервенциите, насочени към сектори в районите, в които все още не е постигнато „добро екологично състояние“ съгласно Рамковата директива за водите, следва да се изясни начинът, по който в интервенциите се вземат предвид предизвикателствата при управлението на речните басейни.
34. Комисията приветства въвеждането на схеми за качество. Тъй като подпомагането на производителите, участващи в такива схеми, се отнася само до географските указания на ЕС и храните с традиционно специфичен характер за хранително-вкусовия сектор, се предлага да се включат също вината и спиртните напитки с географски указания.

1.2 Подпомагане и укрепване на опазването на околната среда, включително на биологичното разнообразие, и на действията в областта на климата, както и осигуряване на принос за постигане на целите на Съюза, свързани с околната среда и климата, включително за реализиране на ангажиментите му, поети в рамките на Парижкото споразумение

1.2.1 Стратегическа оценка на специфична цел 4

35. SWOT анализът не отчита в достатъчна степен щетите, свързани с метеорологичните условия, нито наличието и качеството на фуражните и пасищните ресурси, ефективното използване на водата, необходимостта от подобрени вентилационни и охладителни системи в помещенията за отглеждане на животни и въвеждането на технологии за ефективна и ефикасна изолация. Възможностите във връзка с очаквания по-дълъг вегетационен период, водещ до по-добро разпределение на отделните видове, подобрени възможности за отглеждане на нови, по-топлолюбиви видове или вторични култури, не са отразени като подкрепящи целите за смекчаване на последиците от изменението на климата; не са отразени и други възможности — например действията за управление на риска, включително планове за устойчивост на земеделските стопанства и за устойчивост при суша. Комисията приканва България да подобри SWOT анализа, като интегрира посочените аспекти.
36. България следва да обясни защо изгарянето на растителни остатъци се смята за заплаха, като се има предвид, че стандартът за ДЗЕС, отнасящ се до забраната на изгарянето на стърнища, е в сила от много години. Освен това SWOT анализът почти не обхваща аспекти, свързани с биомасата.
37. Връзките между SWOT анализа, оценката на потребностите и установените приоритети следва да се подобрят.

- Някои от установените потребности не се основават ясно на SWOT анализа (напр. П.4.5 и П.4.6). Описанието на П.4.6. също не е ясно.
  - Въпреки че изменението на климата може да окаже въздействие върху разпространението на патогени, потребността по П.4.7 би съответствала по-добре на СЦ9.
38. България следва да включи в обобщението на SWOT анализа и в оценката на потребностите рисковете от горски пожари и да ги преодолее с краткосрочни и дългосрочни мерки за предотвратяване на горските пожари. Понастоящем стратегията за защита от горски пожари е спомената, но не е напълно интегрирана в плана.
  39. Потребности П4.8 и П4.9 очевидно се припокриват, тъй като и двете са насочени към устойчивото управление на горите. Като се има предвид приоритетното значение на потребностите от увеличаване на органичния въглерод в почвата и използването на адаптирани към климата култури и сортове, следва да се преразгледат твърде ниските целеви стойности на показателите за резултати R.12, R.14 и R.16.
  40. В плана следва ясно да се обяснят обхватът на потребност П.4.6 и начинът, по който тя ще допринесе за подобряване на управлението и съхранението на оборски тор за устойчиво производство на биогаз.
  41. Що се отнася до връзките с националните планове в областта на околната среда и климата, които произтичат от законодателните актове, посочени в приложение XIII към Регламента за стратегическите планове, списъкът, представен в рамките на тази специфична цел, следва да бъде насочен към изменението на климата и енергетиката. България следва да посочи по-ясно потребностите, произтичащи от съответните национални инструменти (напр. националният план за адаптацията), и начина, по който тези потребности ще бъдат обхванати от плана или от други инструменти (програми или регулаторни подходи). Така например не се споменават националните цели за намаляване на емисиите на парникови газове за селското стопанство.
  42. По отношение на енергията от възобновяеми източници България следва да обясни по-подробно допълняемостта на предвидените в плана интервенции с Регламент (ЕС) 2018/1999 (Регламент за националните планове в областта на енергетиката и климата) и с други правни актове на ЕС, като например Директива 2012/27/ЕС (Директива за енергийната ефективност) или Директива (ЕС) 2018/2001 (Директива за енергията от възобновяеми източници II), по отношение на увеличаването на използването на енергия от възобновяеми източници и подобряването на енергийната ефективност.
  43. Националният план в областта на енергетиката и климата на България включва стратегия за устойчива енергия в селското стопанство и планът по ОСП се позовава на нея (25 % за 2030 г.), както и на националната цел за дела на енергията от възобновяеми източници в брутно крайно потребление на енергия (количествена цел от 27 % за 2030 г.). България следва да отрази в плана начина, по който тези цели са взети предвид и са взаимосвързани с планираните интервенции.

44. България следва допълнително да обясни приноса на своя план към смекчаването на последиците от изменението на климата и да покаже убедително, че потребностите от адаптиране към климата ще бъдат разгледани в достатъчна степен. Въпреки че няколко екосхеми имат потенциала да допринесат за смекчаване на последиците от изменението на климата (главно емисии на CO₂ и N₂O от почвите) и за адаптирането към него, равнището на амбиция на някои схеми следва да бъде подобро (напр. на екосхемата за диверсификация на културите).
45. По-конкретно, в плана не е ясно показан начинът, по който ще бъде разгледано подобреното управление на остатъците и съхранението на оборски тор за устойчиво производство на биогаз. Въпреки че с интервенция П.Г.2.1 се подпомагат инвестициите в управлението на оборския тор, няма яснота относно разпределението на бюджета. Поради това България се приканва да преработи интервенциите, за да подпомогне по-добре управлението на остатъци.
46. Настоящият план не предоставя достатъчно обяснение относно приноса на зелената архитектура за постигането и съгласуваността с дългосрочните национални цели на Регламента за разпределяне на усилията и Регламента относно земеползването, промените в земеползването и горското стопанство. От България се изисква да предостави такова обяснение и да покаже начина, по който екологосъобразната архитектура на плана постига резултати по СЦ4, подкрепени от подходящи/достатъчни бюджетни средства за съответните показатели за резултати.
47. Въпреки че няколко инвестиционни интервенции са от значение за климата, техните описания не са достатъчно ясни и точни по отношение на това какъв вид технологии/специфични инвестиции се подкрепят. България следва да определи ясни цели за различните видове инвестиции, за да се гарантира ефективен принос към СЦ4.

1.2.2 Стратегическа оценка на специфична цел 5

48. Комисията приканва България да подсили обобщението на SWOT анализа и оценката на потребностите, както следва:
- Установените потребности по отношение на хранителните вещества и замърсяването (П.5.4 и П.5.5) се припокриват и имат различни приоритети (умерени и много високи). България следва да обмисли възможността за обединяване както на потребностите, така и на приоритетите, или за определяне на различни потребности за управление на хранителните вещества и за устойчива употреба на продуктите за растителна защита.
  - България следва да обърне внимание на хидроморфологичните промени и да поясни как интервенционната стратегия отговаря на установените потребности.
  - Комисията насърчава България да обясни връзките със заключенията за най-добрите налични техники, включително свързаните с тези техники емисионни нива, по-специално в контекста на намаляването на емисиите на замърсители от инсталации (напр. амоняк).

49. Предвид очевидно нарастващият натиск, причинен от хранителните вещества, замърсяването с нитрати и употребата на торове, България следва да засили интервенциите по отношение на хранителните вещества.
50. Според прогнозите на Комисията България е изложена на висок риск от неспазване на националния ангажимент за намаляване на емисиите на амоняк до 2030 г., което е предвидено в Директива (ЕС) 2016/2284 за намаляване на националните емисии на някои атмосферни замърсители (Директива за НТЕ), но изглежда, че планът не предлага никаква интервенция за намаляване на емисиите на амоняк. България следва да обясни как възнамерява да постигне националните си цели.
51. В описанието на потребност П.5.6 се прави препратка само към старите тавани на емисиите (посочва се съответствие през 2017 г.). Препоръчва се позоваване на Директива 2016/2284, която понастоящем е в сила, като се прилагат ангажименти за намаляване на емисиите в процентно изражение от 2020 г. нататък.
52. Описанието на приноса на изискванията за предварителни условия за потребност П.5.7 не е подходящо, тъй като е свързано с качеството на водата, а не с количествените предизвикателства.
53. От България се изисква да предостави допълнителни разяснения относно взаимовръзката между обявената амбиция за 2027 г. и много скромната целева стойност от 5,52 % за показателя за резултати R.29, да я преразгледа във възходяща посока и да я постави в перспектива с настоящата площ за биологично производство (не е посочена в плана).
54. България следва да изясни дали трите различни интервенции за инвестиции в напоителни системи са насочени единствено към подобряване на ефективността на съществуващата инфраструктура в съответствие с изискванията, определени в плановете за управление на речните басейни, или предвиждат и финансиране на нови напоителни системи.

1.2.3 Стратегическа оценка на специфична цел 6

55. България следва да обоснове защо потребности П.6.1 и П.6.2 се смятат за „среден“ приоритет. Комисията смята, че те следва да бъдат оценени с висок или с много висок приоритет, като се има предвид тенденцията по отношение на загубата на биологично разнообразие, докладвана в обобщението на SWOT анализа.
56. В описанието на интервенционната стратегия се посочва, че съгласно ДЗЕС 8 стопанство с обработваема земя над 10 хектара трябва да поддържа поне 5 % от обработваемата земя като непроизводствени обекти и площи, но съгласно описанието на ДЗЕС 8 само 4 % от обработваемата земя в такива стопанства трябва да се поддържат като непроизводствени обекти и площи. България следва да приведе тези цифри в съответствие.
57. Целевите стойности за показателите за резултати R.3 и R.34 са много ниски. България следва да се стреми да повиши равнището на амбиция по отношение на опазването на местообитанията и особеностите на ландшафта, така че да се увеличи приносът на ОСП за целите на биологичното

разнообразие. Целевата стойност за R.17 също изглежда твърде ниска, за да се осигури значителен принос.

58. Прегледът на интервенционната логика показва, че необходимостта от справяне с генетичната ерозия и въвеждането на чужди инвазивни видове се разглежда чрез законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) 3 и 4 и чрез интервенцията по „Изграждане и възстановяване на екологична инфраструктура“, които нямат очевидна връзка с гореспоменатата потребност. България следва да изясни тази точка.
59. България се насърчава да изготви национален план за действие в областта на биологичното производство, насочен към развитието на сектора по цялата верига за създаване на стойност.
60. България се приканва да актуализира препратките към стратегиите на ЕС (напр. да посочи Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие за 2030 г. вместо тази за 2020 г.) и да включи препратка към Стратегията на ЕС за горите, включително информация дали предложените интервенции допринасят за нейното изпълнение.

1.2.4 Зелена архитектура (член 109, параграф 2 от Регламента за стратегическите планове)

61. Планът следва да предоставя цялостен поглед върху цялостната „зелена стратегия“, включително за начина, по който са създадени различните инструменти и интервенции. В раздел 3.1.2 фокусът е върху обяснението на практиките за екосхеми с кратък параграф относно интервенциите за развитие на селските райони. България следва да обобщи всички съответни интервенции по специфични цели (включително инвестиции, плащания по „Натура 2000“, горско стопанство) и допълняемостта между тях, особено взаимодействието между екосхемите и ангажиментите в областта на агроекологията и климата.
62. Съществуват известни различия между нивото на приоритет на някои потребности и степента, в която те се разглеждат с инструментите на ОСП. Така например, въпреки че потребността от поддържане на нисък азотен и фосфорен отпечатък в почвите е класифицирана като умерена, тя се подпомага от една екосхема и две интервенции за развитие на селските райони. Свързаните с горите и дивите животни потребности са с „много висок“ приоритет, но представляват само минимален дял от бюджета.
63. Зелената стратегия на плана би могла да бъде допълнително засилена чрез подпомагане на по-амбициозни интервенции в областта на управлението на суровините (продукти за растителна защита и азот и фосфатни торове), както и в управлението на горите и естествените местообитания. Като цяло повечето от показателите за резултати показват ограничен принос за постигането на тези цели (вкл. R.22, R.29, R.34, R.31 и R.33). За да се обърне тенденцията на нарастване на употребата на продукти за растителна защита и да се допринесе за постигането на съответната цел на Зеления пакт на ЕС, България се приканва да засили съответните интервенции (напр. екосхемите за намаляване на пестицидите), включително за консултантски програми за широко използване на интегрирано управление на вредителите.

64. България се насърчава също така да проучи възможностите за допълнително подпомагане за биологичното разнообразие в земеделските земи, като рамката за приоритетни действия може да се използва като ръководство за подобряване на предложенията в плана.
65. Екосемите имат потенциала да подобрят земеделските практики, да допринесат за повишаването на почвеното плодородие, за управлението на хранителните вещества (наторяване с органични торове) и за увеличаването и екологичното управление на особеностите на ландшафта и на непроизводствените площи, да ограничат използването на пестициди и да поддържат екстензивно управление на постоянно затревените площи. Трябва обаче да бъдат изяснени някои ангажименти и да се включи по-пълно обяснение на базовите параметри. Наред с това е необходимо да се предвидят по-амбициозни цели и изисквания във връзка с няколко практики, за да се постигнат целите и избраните показатели за резултати. По-специално съществуват две схеми, които предвиждат минимално управление на елементите на ландшафта с ограничена добавена стойност за ДЗЕС 8.
66. България следва да изясни дали интервенцията в областта на биологичното земеделие в рамките на ангажиментите в областта на агроекологията и климата включва подкрепа за поддържане, което вече се подкрепя по екосхеми.

1.2.5 По-голям общ принос (член 105 от Регламента за стратегическите планове)

67. Раздел 3.1.3 от плана не дава възможност за цялостна оценка на по-големите амбиции по отношение на целите в областта на околната среда и климата (член 105 от Регламента за стратегическите планове).
68. България следва да разгледа и подобри настоящите недостатъци на плана, както е посочено в настоящото приложение, и допълнително да обоснове по-големите амбиции, като използва качествени и количествени елементи като финансови средства и показатели.
69. Комисията изразява съжаление, че въпреки увеличението на процентите на национално съфинансиране и като се вземе предвид общият намален годишен бюджет на ЕЗФРСР за периода 2023—2027 г. и фактът, че са спазени разпоредбите за заделяне на средства по член 93, параграф 1 на Регламента за стратегическите планове, годишните разходи по ЕЗФРСР, свързани с околната среда и климата (с изключение на финансирането на районите със специфични ограничения), ще бъдат намалени.

1.3 Укрепване на социално-икономическата структура на селските райони

1.3.1 Стратегическа оценка на специфична цел 7

70. От България се изисква да обясни:
- как се удовлетворяват потребностите на младите земеделски стопани, свързани с достъпа до земя и капитал, както и с инвестициите в селскостопанска дейност; стратегията за приемственост между

поколенията в част 3 следва да бъде допълнена от национални мерки (напр. данъчно облагане, отдаване под наем/покупка на земя, наследяване и др.);

- как се очаква интервенцията, свързана с групите производители, да подобри регионалните и структурните дисбаланси;
- целевите стойности на показателя за резултати R.36 и да добави показателя за резултати R.37, свързан със създаването на работни места, за който допринася броят на подпомаганите нови млади земеделски стопани.

1.3.2 Стратегическа оценка на специфична цел 8

71. Въпреки че интервенциите, свързани със СЦ8, съответстват на приоритизирането на потребностите с оглед на по-високата бедност и тенденциите за обезлюдяване на селските райони, следва да се осигурят повече стимули за диверсификация на стопанските дейности и за развитие на нови предприятия в областта на биоикономиката и горското стопанство.
72. Стимули за развитието на биоикономиката се предвиждат само в контекста на интервенциите за развитието на селските райони в областта на земеделските стопанства, докато приносът на дървопреработвателния сектор за създаването на работни места в селските райони не е ясно определен. Обхватът на интервенция П.Г.3 — „Инвестиции за неселскостопански дейности в селските райони“, е неясен и не стимулира потенциалните кандидати да развият бизнес възможностите, посочени в описанието на интервенцията.
73. Обхватът на LEADER следва да бъде по-добре уточнен. България се насърчава да съсредоточи обхвата на LEADER върху области, в които има ясна добавена стойност, и да рационализира механизмите за изпълнение, за да реши проблемите, свързани с прилагането на LEADER за програмния период 2014—2022 г.
74. В съответствие със специфичната цел в член 6, параграф 1, буква з) от Регламента за стратегическите планове, Комисията насърчава България да предприеме подходящи мерки за насърчаване на равенството между половете и за подобряване на участието на жените в селскостопанската дейност.

1.3.3 Стратегическа оценка на специфична цел 9

75. Въпреки че в плана се признава необходимостта от повишаване на осведомеността относно здравословното хранене, предложените интервенции изглеждат ограничени. България се приканва да обясни по-добре как ще бъде осъществен преходът към здравословен, устойчив начин на хранене с повече продукти от растителен произход.
76. Аспектите, свързани със загубата и разхищението на храни, са разгледани в SWOT анализа, но не са превърнати в потребности. Има само една интервенция, непряко свързана с предотвратяването на загубата и разхищението на храни, което не е достатъчно за справяне с настоящата ситуация. Поради това България се приканва да представи допълнителна

информация относно връзката между установените потребности по отношение на разхищението на храни и предложените интервенции и да поясни дали посочените в плана действия за предотвратяване на това разхищение, за които е предвидено да се предприемат извън ОСП (напр. националната стратегия за предотвратяване на разхищението на храни), са координирани със съответните действия по плана.

77. Интервенциите по ОСП не са насочени към най-големите потребители на антимикробни средства. България следва да изясни кои интервенции са насочени към употребата на антимикробни средства и допринасят за постигането на показателя за резултати R.43, както и да засили мерките извън ОСП.
78. България следва да разшири обхвата на интервенцията за хуманно отношение към животните, по-специално да насърчи отглеждането на животни в незатворени системи за отглеждане на кокошки носачки, телета и свине майки. България следва да обърне внимание и на практиките за купиране на опашките на свинете.
79. В плана е описана цялостната необходимост от повишаване на биологичната сигурност на равнището на земеделските стопанства, но липсва подробно описание на начина, по който това ще бъде постигнато. България се приканва да се насочи към по-добре планирани интервенции за подобряване на биологичната сигурност в свинефермите, по-специално в малките търговски стопанства, в рамките на постоянната заплаха от заразни болести по животните, като например африканската чума по свинете.
80. България се приканва да обмисли укрепването на плана в областта на пестицидите чрез изясняване на очаквания принос на съответните интервенции и чрез включване на практики за интегрирано управление на вредителите с цел да се намалят употребата на химически продукти за растителна защита и рискът от тях и употребата на по-опасни продукти за растителна защита.

1.4 Модернизиране на сектора чрез насърчаване и споделяне на знания, иновации и цифровизация в селското стопанство и селските райони и насърчаване на използването им от земеделските стопани чрез подобряване на достъпа до научни изследвания, обмен на знания за иновации и обучение.

81. Въпреки високия приоритет, даден на потребностите от знания и иновации, свързаният с тях бюджет е намален в сравнение с предходния програмен период. България следва да обясни как установените потребности ще бъдат посрещнати с такъв ограничен бюджет за дейности по AKIS.
82. Подпомагането на иновациите (задължение по член 15, параграф 4 от Регламента за стратегическите планове) има за цел да помогне на хората с новаторски идеи да намерят подходящи партньори, да прецизират целите на проекта и да планират дейности, както и да изготвят предложение за проект на оперативна група в рамките на Европейското партньорство за иновации. България се приканва да разясни и доразвие начина, по който ще прилага този аспект.

83. Като се имат предвид установените потребности по отношение на широколентовата свързаност, България следва да предостави допълнителни подробности относно:
- разграничаването и допълняемостта между националния план за възстановяване, политиката на сближаване, програмата „Цифрова Европа“, европейските фондове за цифрово развитие (FERC), фонда в областта на широколентовия достъп;
  - качеството на услугите на 4G мобилните мрежи в селските райони и как/кога ще бъде постигната целта за 5G мобилни мрежи във всички населени места през 2030 г., по-специално в селските райони, извън ОСП; и
  - начина, по който ще се подходи към цифровизацията. Това означава да се уточнят по-добре действията в подкрепа на цифровата трансформация на селскостопанския сектор и на селските райони, цифровите иновации, включително бюджета за цифровата стратегия, да се обясни как ще бъде преодоляно цифровото разделение между малките и големите земеделски стопанства (дори ако то е преодоляно извън ОСП) и как ще бъдат преодоляни други разделения (напр. секторни, селски, възрастови).

1.5 Опростяване за крайните бенефициери

84. Описаното от България планирано опростяване и използване на цифрови технологии в селското стопанство и селските райони не съдържа много подробности относно практическото изпълнение, което да отразява ситуацията в страната.
85. България следва да опише електронната система, която ще предостави на кандидатите, за да подават заявленията си за подпомагане и впоследствие да ги променят или оттеглят в случай на установени несъответствия. България следва да посочи каква друга информация, освен тази от СИЗП, ще бъде използвана за предварителното попълване на заявлението за подпомагане, както и каналите за комуникация, които ще бъдат използвани, за да се достигне до кандидатите (предупреждения в случай на грешки, допуснати в процеса на попълване на заявлението за подпомагане, и други съобщения).
86. България посочва, че въвеждането на системата за мониторинг на площта ще се извършва в съответствие с изискванията на член 25 от Регламент (ЕС) 2021/2116 относно финансирането, управлението и мониторинга на ОСП, но този член не се отнася до системата за мониторинг на площи. Необходимо е препратката към нормативната уредба да се коригира и да се уточни кога ще бъде въведена системата за мониторинг на площи.
87. България следва да опише по-подробно и с посочване на срокове стратегията за модернизация, която възнамерява да следва при използването на цифрови технологии в селското стопанство и селските райони, за да подобри ефективността и ефикасността на интервенциите.

88. България следва да предостави конкретна информация за обмена на данни, а не само препратка към нормативните изисквания.
89. България се приканва да предостави повече информация относно използването на нови технологии за контрол извън обхвата на ИСАК и относно възможността за използване на системата за мониторинг на площта за справяне със случаи на непреодолима сила.

1.6 План за целевите стойности

90. От България се изисква да преразгледа целевата стойност за показателя за резултати R.7, която изглежда погрешна (следва да се вземе предвид цялото подпомагане на доходите, а не само подпомагането за райони с природни или други специфични ограничения).
91. България е включила съответните показатели за резултати, свързани с инвестициите в областта на климата (R.16) и биоикономиката (R.39). Тя следва също така да обмисли включването на R.15 като показател за резултати за енергията от възобновяеми източници и може да обмисли определянето на по-амбициозна целева стойност за R.16.
92. Липсващи показатели за резултати

R.40 и R.42, които са свързани със специфичната цел за развитие на селските райони, не са включени в плана. България следва да потвърди, че тези два показателя ще бъдат свързани с интервенции, след като станат известни стратегиите по LEADER. R.26 би могъл да бъде обвързан с П.Г.1.1 — „Инвестиции в земеделски стопанства, насочени към опазване на околната среда“.

R.20 и R.21 биха могли да бъдат обвързани с интервенции като I.B.3 — „Насърчаване на зелено торене и органично наторяване“.

R.13 и R.32 също биха могли да бъдат обвързани с интервенции, включени в плана.

93. Целеви стойности и междинни цели

Междинните цели и целевата стойност за R.5 са 100 %. България се приканва да потвърди, че всички стопанства, които се ползват от подпомагане по линия на ОСП, ще участват в инструменти за управление на риска.

Междинните цели и целевата стойност за R.7 са равни на една трета от средното подпомагане на доходите, изплатено на хектар на всички бенефициери. Възможно е да има грешка при изчисляването, тъй като понастоящем R.7 се оценява на 108 %.

За R.9 и R.10 междинните цели имат некумулятивен характер за периода и целевата стойност е по-висока от междинната цел за 2029 г., а би следвало да са равни.

За R.16 целевата стойност е по-висока от междинната цел за 2029 г., а би следвало двете да имат една и съща стойност.

За R.18 междинните цели имат некумулятивен характер и последната междинна цел не е равна на целевата стойност.

За R.22 и R.23 целевата стойност е по-висока от всички междинни цели на програмния период, а би следвало да бъде равна на най-високата междинна цел.

Целевата стойност за R.23 изглежда ниска и България следва да обмисли повишаване на амбицията.

Целевата стойност за R.24 е свързана както с екосхемите, така и с мерките за агроекология и климат, и следва да бъде по-амбициозна. Начинът, по който са разработени мерките (особено за агроекология и климат), дава основание да се допусне, че действителният им принос за намаляването на пестицидите ще бъде недостатъчен.

За R.35 междинната цел за 2028 г. има некумулятивен характер.

За R.36 общата целева стойност има некумулятивен характер и целевата стойност е по-висока от последната междинна цел (2028 г.), което не е възможно, тъй като този показател за резултати има кумулативен характер и двете стойности следва да бъдат равни. Освен това R.36 е значително по-висок от R.37, дори ако последният следва да включва подпомагане за млади земеделски стопани с новосъздадени стопанства.

За R.39 последната междинна цел е по-ниска от целевата стойност, което не е последователно.

2 ОПЕРАТИВНА ОЦЕНКА

2.1 Минимален размер на заделените средства

94. Налице са несъответствия между въведените в раздел 5.3 от плана финансови данни за интервенциите по членове 73 и 74 от Регламента за стратегическите планове и тези, вписани в обзорната таблица в раздел 6.1. Въз основа на финансовите данни, вписани и обособени в раздел 5.3, целевата стойност от минимум 35 % от ЕЗФРСР съгласно член 93 от Регламента за стратегическите планове не е постигната. България се приканва да преразгледа всички интервенции, допринасящи за околната среда и климата, и да гарантира, че изискването за заделяне на средства е изпълнено.
95. България следва да гарантира, че всяка интервенция, за която са заделени средства в раздел 5 от плана, допринася напълно (а не само частично) за изпълнението на едно от изискванията за заделяне на средства. Налице е несъответствие между сумата за допълнително подпомагане на доходите за младите земеделски стопани в раздел 5.1 и сумата, включена в обзорната таблица в раздел 6.1 (ред 41).
96. Според описанието на интервенцията по LEADER отпуснатият бюджет е 10 % от пакета за ЕЗФРСР, докато въз основа на оценката на финансовите данни в раздел 5.3 той е 8 % от пакета за ЕЗФРСР. България следва да коригира това несъответствие.

97. България планира 7 % разходи за околна среда за интервенция I.Д.5 — „Инвестиции в екологични съоръжения“, въз основа на разпределението на подкрепата в размер на 1 818 588 EUR на пет бенефициери. За да се гарантира равномерно разпределение и следователно солиден екологичен принос, България се приканва да обясни каква част от общия брой бенефициери представляват тези пет бенефициери.

2.2 Определения и минимални изисквания

98. В раздел 4.1.2.1 България следва да предостави подробна информация за агролесовъдните системи, основаващи се например на вида на дърветата, техния размер, разпространение във връзка с почвено-климатичните условия или практиките на управление. В нея следва да се обясни ролята на буферните ивици и да се уточни дали е разрешено използването на горски дървета в трайните насаждения.

За да се предотврати по-нататъшното изоставяне на земи или изсичане на дървета и произтичащите от тях сериозни отрицателни последици за биологичното разнообразие, България се приканва да обмисли разширяване на условието за допустимост, за да се позволи включването както на постоянно затревени площи с над 50 дървета на хектар, така и на местообитанията от списъка в приложение I към Директивата за местообитанията (Директива 92/43/ЕИО).

99. В раздел 4.1.2.3.2 България следва също да добави минимална гъстота на засаждане и за растения с цикъл на прибиране на реколтата, по-кратък от осем години.
100. В раздел 4.1.3.2 относно земята на разположение България следва да добави информация за начина, по който ще се проверява дали земята се използва реално и законно от кандидатстващия земеделски стопанин.
101. В раздел 4.1.3.3 България следва да изясни дали към „календарна година“ следва да се добави думата „цяла“.
102. В раздел 4.1.3.6 следва да се посочат пропорционалните траншове и съответните коефициенти на намаление.
103. В раздел 4.1.4.1 критериите за идентифициране на активните земеделски стопани са невалидни, тъй като те просто повтарят минималните изисквания; България следва да преразгледа критериите, по които се идентифицират активните земеделски стопани, и да насочи подпомагането извън клаузата за минимални изисквания, посочена в член 18 от Регламента за стратегическите планове.
104. В раздел 4.1.4.2 отрицателният списък няма връзка с критериите, посочени в раздел 4.1.4.1. България следва да изясни на какво основание е изготвен отрицателният списък (продължаването на предишното изпълнение не е валидна обосновка), като вземе предвид, че отрицателният списък следва да се използва като допълващ инструмент и следва да отразява основните критерии, посочени в раздел 4.1.4.1 за установяване на активните земеделски стопани.

105. Във връзка с раздел 4.1.4.3 Комисията изразява резерви по отношение на факта, че земеделско стопанство с директни плащания в размер на повече от 5000 EUR не може да бъде по-голямо от 0,5 хектара, като по този начин всички кандидати ще се смятат за активни земеделски стопани. България следва да осигури последователност.
106. В раздел 4.1.5.2 (определение за млад земеделски стопанин) България следва да предвиди изисквания за ръководител на стопанство в случай на юридическо лице; в раздел 4.1.2.6 изискванията относно подходящото обучение са много общи и следва да бъдат допълнително уточнени.
107. Раздел 4.1.7.2 — Минимални изисквания: За изчисляването на прага въз основа на качествени и количествени данни България следва да представи обосновка от гледна точка на намаляването на административната тежест и на приноса към постигане на целта за „подпомагане за надеждни земеделски доходи“. Продължаването на предишното изпълнение не е достатъчна обосновка.

2.2.1 Елементи, свързани с директни плащания

108. България се приканва да изясни следния параграф: „ще бъдат приспаднати разходите за заплати и осигуровки за едно заето лице, в размер на не повече от 2,5 пъти средната брутна месечна заплата“.
109. Очакваният резултат от определянето на тавана в евро е доста висок в сравнение с настоящото намаление. България се приканва да обясни как е бил изчислен.

2.2.2 Мрежа по ОСП

110. В раздел 4.4 относно националната мрежа по ОСП липсват необходимите подробности за оценка на цялостното функциониране на мрежата, както е предвидено в точка 4.4 от приложение I към Регламент за изпълнение (ЕС) 2021/2289 на Комисията. Необходима е информация относно дейностите на мрежата, свързани с участието на нови участници (стълб 1), дейностите по мониторинг и оценка; работата по Европейското партньорство за иновации за селскостопанска производителност и устойчивост и по LEADER/други териториални инициативи, и принос към европейската мрежа по ОСП.
111. Следва също така да се изясни кой ще изпълнява функциите на звеното за подпомагане на мрежата след изтичането (през 2022 г.) на настоящия договор за подпомагане.
112. Следва да бъде включен примерен график за стартирането на националната мрежа по ОСП.
113. България следва да изясни конкретните действия, които мрежата по ОСП ще предприеме, за да взаимодейства с „Хоризонт Европа“ и да подкрепи оперативните групи в рамките на Европейското партньорство за иновации, за да се възползват от полезните взаимодействия с рамката на ЕС за научни изследвания. В него следва също така да се изясни кои са „иновативните подпомагащи звена“ и дали те са част от мрежата по ОСП.

2.2.3 Координация на фондовете на ЕС

114. Описанието в раздел 4.5 на плана относно координацията, разграничаването и допълняемостта следва да съдържа пълния преглед, изискван в член 110, буква г), подточка v) от Регламента за стратегическите планове. България се приканва да опише как всички фондове и инициативи на ЕС, действащи в селските райони, работят заедно и допринасят за плана и как те отговарят на определени установени потребности, особено тези, свързани с подкрепа за управлението на водите в сектора на зеленчуците, с цифровизацията и обучението.
115. България се приканва да опише как ОСП ще подпомогне изпълнението на мисиите на „Хоризонт Европа“, по-специално мисиите „Пакт за почвите за Европа“, „Адаптиране към изменението на климата“ и „Възстановяване на нашите океани и води до 2030 г.“ и предложените партньорства. България се приканва също така да преразгледа целевия обхват на „интерактивната онлайн информационна платформа“ и да сподели информацията относно научноизследователските и иновационните проекти по програмата „Хоризонт Европа“, в които няма българско участие.
116. България следва да опише как планира да разшири внедряването на кръгова и устойчива биоикономика чрез подкрепата по ОСП. За тази цел тя би могла да използва препоръките, формулирани в окончателния доклад по Механизма за подкрепа на политиките в областта на биоикономиката.
117. България се приканва да изгради интервенции въз основа на пилотните проекти, осигурени от съществуващите традиционни проекти по програмата за околната среда и действията по климата (LIFE) за управление на земеделските земи и горите с цел опазване на биологичното разнообразие, и да ги разшири в по-голям мащаб. Това значително ще увеличи приноса на България за постигане на целите за 2030 г. на Стратегията за биологичното разнообразие.
118. Въпреки че разграничаването между използването на средствата по плана и програмите по ЕФРР в рамките на споразумението за партньорство (СП) е добре описано, за мерките в областта на биологичното разнообразие и горското стопанство ще бъде важно да има ясен механизъм за гарантиране на полезни взаимодействия и за избягване на двойно финансиране, тъй като някои инвестиции са много сходни.
119. Във връзка с член 31, параграфи 3—6 от Регламент (ЕС) 2021/1060 България следва да потвърди, че съществува механизъм, който гарантира, че всички потенциални инвестиции за водено от общностите местно развитие (ВОМР) по програмите в рамките на споразумението за партньорство, които биха могли да бъдат направени преди приемането на плана, няма да бъдат отложени до 2023 г.
120. България следва да осигури ясно разграничение между мерките за професионално образование и обучение и за придобиване на умения, предвидени в плана, и програмата на ЕСФ+ „Развитие на човешките ресурси“ (РЧР), особено по отношение на професионалната квалификация на предприемачите и служителите в селскостопанския сектор, нивото на професионална квалификация на мениджърите и другите служители в

сектора, професионалното обучение и придобиването на знания, цифровизацията, здравеопазването и социалните услуги.

121. Проектът на програмата „Развитие на човешките ресурси“ за България на ЕСФ+ съдържа следната информация: „Очаква се със Стратегическия план за селското стопанство и развитието на селските райони за периода 2023—2027 г. да се финансират дейности за насърчаване и подкрепа на екологичния и цифровия преход в селското и горското стопанство. Тези сектори няма да бъдат подпомагани по линия на оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, а земеделските стопани няма да бъдат бенефициери по тази програма заради присъщата им дейност.“ България следва да добави подобно твърдение, за да потвърди, че по плана ще се финансират дейности за насърчаване и подпомагане на екологичния и цифровия преход в селското и горското стопанство.

2.3 Интервенции и базови параметри

2.3.1 Предварителни условия

122. Що се отнася до ДЗЕС 1, България следва да преразгледа метода за изчисляване на референтното съотношение на постоянно затревените площи спрямо общата земеделска площ, за да го приведе в съответствие с член 48 от Делегиран регламент (ЕС) 2022/126 на Комисията. Площите, декларирани от стопанствата, кандидатстващи по схемата за малки земеделски стопани, и площите, декларирани от земеделските стопани, занимаващи се с биологично земеделие, не могат да бъдат изключени от изчисляването на постоянно затревените площи и общите земеделски площи.
123. С цел да се гарантира, че постоянно затревените площи остават стабилни, България се насърчава да въведе система за предварително одобрение, когато намалението на годишното съотношение спрямо референтното съотношение е близо 5 %.
124. По отношение на ДЗЕС 2 Комисията признава предоставената обосновка за отлагане на прилагането на ДЗЕС 2 за период след 2023 г. Въпреки това, с оглед на значението на влажните зони и торфищата за опазването на почвите, богати на въглерод, Комисията приканва България да не отлага прилагането на ДЗЕС до 2025 г.
125. Що се отнася до посочените практики, България следва да поясни, че забраната за извършване на определени дейности в земеделските площи, определени като торфища или влажни зони, се отнася до общия списък, посочен в плана, а не само до използването на торове. Изискването да не се извършват „дълбоки почвени обработки“ също трябва да бъде допълнително обяснено, така че земеделските стопани да имат яснота относно изискванията.
126. И накрая, в текста под подзаглавието „Вид земеделски стопани“ понятието „земеделски стопани, спазващи кръстосаното съответствие“ следва да се замени с „бенефициери, които са обвързани с предварителни условия“. Това се отнася и за другите стандарти за ДЗЕС, в които се споменава понятието „кръстосано съответствие“.

127. В раздел СЦ5.4 от плана се посочва, че в ДЗЕС 4 се предвиждат същите условия за буферните ивици като тези, които вече произтичат от изпълнението на Директива 91/676/ЕИО (Директива за нитратите) и които се прилагат за цялата територия. Това е важна информация, която следва да бъде добавена към описанието на ДЗЕС 4. Като алтернатива в описанието следва да се посочи, че ширината на определените буферни ивици не засяга изискванията в рамките на програмите за действие за нитратите в уязвимите на нитрати зони, определени съгласно Директивата за нитратите, когато в тях се изисква по-голяма ширина за буферните ивици.
128. България следва да определи водните течения, които да бъдат защитени чрез прилагане на ДЗЕС 4. Също така се изисква да се изясни изключението, предвидено за „оризовите клетки“, и по-специално дали то е обхванато от бележка под линия 2 към това ДЗЕС в приложение III към Регламента за стратегическите планове във връзка с площите със значителен брой канали за отводняване и напояване, където държавите членки могат да адаптират минималната ширина.
129. Що се отнася до ДЗЕС 5, изискването за пълно/частично затревяване между редовете или засяването с други култури в площите с трайни насаждения има за цел да осигури минимално покритие за защита на почвите и не е свързано с управлението на обработката на земята. България би могла да го включи в ДЗЕС 6. Във всеки случай стандартът следва да бъде по-добре уточнен, така че земеделските стопани да имат яснота по отношение на правилата, които трябва да се спазват. От България се изисква да обоснове изключването на площите под вода (оризови полета).
130. Предложените стандарти се прилагат за площите с наклон над 10 %, което не е единственият фактор, оказващ въздействие върху ерозията на почвата, както се посочва в плана. България се приканва да обмисли възможността за прилагане на щадящи практики за управление на обработката на земята и в други застрашени от ерозия райони.
131. Що се отнася до ДЗЕС 6, освобождаването, предвидено за земеделските стопани с обработваема земя под 10 хектара, не е в съответствие с приложение III към Регламента за стратегическите планове, тъй като в приложението не се предвиждат изключения от ДЗЕС 6. Освен това предложеното изискване (зимни култури или междинни култури върху най-малко 30 % от обработваемата площ) е недостатъчно, за да се гарантира заложената в този стандарт за ДЗЕС цел за избягване на голи почви в чувствителни периоди. В член 13 от Регламента за стратегическите планове се предвижда държавите членки да определят подходящото време и вида на почвената покривка, за да се избегнат голи почви. За постигането на тази цел обаче се очаква да бъдат обхванати всички земеделски стопани и съответните земи (обработваеми, трайни насаждения, угари). България следва да прилага изискването за почвена покривка към цялата обработваема земя на стопанството, а не към „минимум 30 %“, и следва да предвиди минимални правила за трайните насаждения.
132. Що се отнася до ДЗЕС 7, предложените изисквания за диверсификация на културите не са в съответствие с определението на стандарта, посочено в приложение III към Регламента за стратегическите планове. Както е отразено

в бележка под линия 4 към ДЗЕС 7 от приложение III към Регламента за стратегическите планове, в този стандарт за ДЗЕС се посочва, че при сеитбооборота се изисква смяна на културите поне веднъж годишно на равнището на парцела, включително междинните култури и с изключение на многогодишни култури, треви и другите тревни фуражи. Изискванията за диверсификация могат да бъдат определени като изключение само при условията, определени в тази бележка под линия. Въз основа на член 13 от критериите по Регламента за стратегическите планове България би могла да обмисли прилагането на стандартите към част от обработваемата земя на земеделското стопанство, като гарантира, че всички парцели от обработваемата земя на земеделското стопанство служат за отглеждане на различни култури последователно в рамките на две или три вегетационни години. С оглед на посочените съображения България следва да адаптира този стандарт за ДЗЕС или да обоснове надлежно направения избор, за да го приведе в съответствие с Регламента за стратегическите планове.

Поради предложеното освобождаване за стопанства с обработваема земя до 10 хектара този стандарт вероятно няма да се прилага за значителен брой стопанства и обработваеми площи. С оглед на положителния ефект от сеитбооборота (и диверсификацията на културите) за опазването на почвите, България се приканва да обясни въздействието, което това освобождаване би имало върху потенциала на ДЗЕС да допринесе за постигането на целта, и да обмисли намаляване на прага за освобождаване.

133. Що се отнася до ДЗЕС 8, беше избран вариант 2 за изпълнение на това ДЗЕС. В плана обаче не е предвидена съответната екосхема (по която се изисква поне 7 % от обработваемата земя да бъде предназначена за непроизводствени площи или обекти, от които поне 3% да бъдат предназначени за изпълнение на ДЗЕС). От България се изисква да се справи с това несъответствие.
134. От България се изисква също така да попълни по подходящ начин наименованията на различните особености на ландшафта и площите, тъй като в предложения план е представен списък на допустимите елементи и площи под наименованието „земя, оставена под угар“.
135. В съответствие с Регламент за изпълнение (ЕС) 2021/2289 България следва да предостави информация относно минимален и максимален размер, коефициент за преобразуване и тегловен коефициент за всеки вид особености на ландшафта и площите, избрани от списъка на допустимите елементи.

2.3.2 За директно подпомагане на доходите

2.3.2.1 Основно подпомагане на доходите за устойчивост (членове 21—28 от Регламента за стратегическите планове, раздел 5 от плана)

136. България следва да преразгледа изменението на единичната сума, предвидена за основно подпомагане на доходите за устойчивост. Процентите на изменение изглеждат много високи и не са адекватно обосновани. Обосновката на единичната сума, както и на минималната и максималната единична сума, следва да бъдат свързани. Тези обосновки следва да се основават предимно на данни, свързани с потребностите, които се удовлетворяват със съответните интервенции. Могат да бъдат добавени елементи на несигурност, водещи до риск от неизразходвани средства, за да

се обоснове изменението. Тези елементи обаче също трябва да бъдат обяснени и когато е възможно, да се основават на данни, напр. свързани с изпълнение в миналото.

137. Що се отнася до плащанията на малки земеделски стопани, разпределението на интервенцията изглежда оправдано въз основа на прилагането на схемата за малките земеделски стопани за периода 2015—2020 г. Тъй като новият подход вероятно ще предложи по-високо равнище на подпомагане, България се приканва да обмисли евентуално увеличение на финансовите средства. България се приканва също така да попълни сумата за индикативно разпределените финансови средства по години.

2.3.2.2 Допълнително преразпределително подпомагане на доходите (член 29 от Регламента за стратегическите планове, раздел 5 от плана)

138. България следва да преразгледа изменението на единичната сума, предвидена за допълнителното преразпределително подпомагане на доходите. Процентите на изменение изглеждат много високи и не са обосновани по подходящ начин. Предварителните коментари относно обосновката на единичните суми, свързани с основното подпомагане на доходите за устойчивост, са приложими и за допълнителното преразпределително подпомагане на доходите.

2.3.2.3 Допълнително подпомагане на доходите за млади земеделски стопани (член 30 от Регламента за стратегическите планове, раздел 5 от плана)

139. Въпреки че Комисията приветства по-голямата амбиция при разработването на допълнителното подпомагане на доходите за младите земеделски стопани по по-атраактивен начин, от България се изисква:

- да уточни изискването за новосъздадено стопанство в случай на правен субект и група земеделски стопани;
- да предвиди правила за кумулиране в случай на бенефициери, които получават настоящото плащане за млади земеделски стопани и бъдещо допълнително подпомагане на доходите за младите земеделски стопани;
- да поясни твърдението, че плащането се увеличава ежегодно, като се има предвид фактът, че размерът на планираната единична сума е еднакъв;
- да обясни планираната единична сума и изменението от 25 % с оглед на техния принос за привличането и подкрепата на млади земеделски стопани.

2.3.2.4 Екосхеми (член 31 от Регламента за стратегическите планове, раздел 5 от плана)

Общи коментари относно екосхемите

140. Условието за допустимост за екосхемите включват изискването земеделските стопани да имат право да получават основно подпомагане на доходите за устойчивост, включително за екосхемите по член 31, параграф 7, буква б) от

Регламента за стратегическите планове. Не е задължително земеделските стопани да имат право на подпомагане на доходите за устойчивост, за да получат подпомагане по екосхемите съгласно член 37, параграф 1, буква б) от Регламента за стратегическите планове. Подпомаганите земеделски площи обаче трябва да бъдат допустими съгласно член 4, параграф 3 от Регламента за стратегическите планове.

141. За съответните екосхеми от България се изисква да представи кратко обобщение на принципите за изчисляване на единичните суми въз основа на член 31, параграф 7, буква б) и тяхното удостоверяване съгласно член 82 от Регламента за стратегическите планове. Пълният удостоверен метод на изчисляване (когато се извършва от независим орган), и в случай че изчисляването е извършено от управляващия орган — удостоверяването от независим орган, трябва да се предостави в приложение към плана.
142. Всички екосхеми следва да бъдат свързани с показателите за резултати R.4, R.6 и R.7. Показателите за резултатите R.6 и R.7 предоставят информация за основните цели на директните плащания, а именно преразпределянето на подпомагането към малките и средните стопанства и приноса за подпомагане на райони с по-големи потребности (определени в членове 71 и 72 от Регламента за стратегическите планове). България се приканва също така да свърже показател R.33 със съответните екосхеми, за да отрази по-добре подпомагането, предоставено за селскостопанските зони по „Натура 2000“.
143. България следва да предостави информация за възможното комбиниране на няколко екосхеми върху една и съща земеделска площ (и дали това има отражение върху единичните суми), както и за възможното комбиниране (или несъвместимост) с ангажиментите в областта на агроекологията и климата.

I.B.1.1 — Екосхема за поддържане на биологично земеделие (земеделски площи)

144. Единичните суми за поддържане на биологичното земеделие за селскостопанските животни (I.B 1.2) са много по-високи от тези за земеделските площи (I.B 1.1). Тези единични суми трябва да бъдат обяснени в плана и надлежно удостоверени (вж. забележката по-горе по тази точка). България следва да уточни взаимодействието между екосхемата за поддържане на биологичното земеделие и ангажиментите в областта на агроекологията и климата за преминаване към биологично земеделие.
145. Интервенциите, които подпомагат биологичното земеделие, следва да бъдат свързани с показателите за резултати R.14, R.19, R.21, R.22, R.24, R.29, R.31, R.43 и R.44. Държавите членки могат също така да отнесат биологичното земеделие към други показатели за резултати, когато специфичните изисквания или условия на интервенцията го оправдават.

I.B.1.2 — Екосхема за поддържане на биологично земеделие (животни)

146. Единичната сума следва да бъде изяснена, тъй като описанието на схемата показва, че плащането се основава на животински единици, а в раздела за планираните единични суми се посочва плащане на хектар. Определената максимална единична сума не следва да бъде по-висока от сумата, получена при изчисляването на допълнителните разходи и загубата на приходи, както е

посочено в член 31, параграф 7, буква б) от Регламента за стратегическите планове.

I.B.2 — Екосхема за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура

147. Комисията приветства тази екосхема. Що се отнася до базовите параметри, връзката с ДЗЕС 4 не е спомената. България следва да изясни дали схемата има за цел косене и мулчиране на зелени зони и буферни ивици, включително такива, които отговарят за спазването на ДЗЕС 4 (тези по продължението на водните басейни).
148. Връзката с ДЗЕС 8 следва да бъде уточнена и за обработваемата земя, за да се гарантира, че съгласно член 31, параграф 5, буква а) ангажиментите надхвърлят тези на стандарта за ДЗЕС. България се приканва да определи минимален дял от особеностите на ландшафта, който да се спазва от земеделските стопани, присъединили се към схемата. По-специално е необходим ангажимент за минимален дял от 7 % от обработваемата земя, обхваната от непроизводствени обекти и площи, за да се осигури съгласуваност с вариант 2, избран за ДЗЕС 8 в плана.
149. От България се изисква също така да посочи как тази екосхема може да бъде комбинирана с ангажимент в областта на агроекологията и климата за създаване и възстановяване на екологична инфраструктура. Тъй като и двете интервенции обхващат едни и същи дейности, България следва да ги рационализира, за да се избегне пълно припокриване, което не е в съответствие с член 31, параграф 5, буква г) от Регламента за стратегическите планове.
150. Тази интервенция би могла да бъде свързана и с показателя за резултати R.31 (биологично разнообразие).

I.B.3 — Насърчаване на зелено торене и органично наторяване

151. Комисията приветства тази екосхема. България обаче следва да изясни дали целта е стопанствата да заменят изцяло химическите торове. Причините за определянето на максимум 170 kg N/ha следва да бъдат обяснени, по-специално тъй като тази горна граница изглежда доста висока. Освен това долната граница (100 kg N/ha) би могла да се смята за прекомерна за конкретни култури. Схемата може да бъде допълнена с изискването за план за управление на хранителните вещества на равнището на парцела, за да се определят действителните изисквания за културите и да се свържат с показателите за резултати R.14 и R.19.
152. Схемата би могла да бъде допълнена и с условия за използване на нискоемисионни техники за прилагане на оборски тор (впръскване на течен оборски тор; включване в рамките на 4 часа от прилагането). Поради това тя следва да бъде свързана и с потребност П.5.6 и с показател за резултати R.20. Връзките с R.14 и R.19 също могат да бъдат разгледани.

I.B.4 — Екосхема за намаляване използването на пестициди

153. Комисията приветства тази екосхема. Терминът „първа професионална категория на употреба“ обаче следва да бъде изяснен. Интервенцията би могла да бъде замислена така, че да предостави възможност за многогодишно изпълнение, за да се гарантира по-дългосрочно благотворно въздействие. България се приканва да насърчи още повече интегрираното управление на вредителите в рамките на тази схема.

I.V.5 — Екосхема за екологично поддържане на трайните насаждения

154. Тази екосхема предвижда две различни алтернативни практики, които да се прилагат в площите за трайни насаждения: засяване на бобови/смесени бобови култури и житни растения или треви в междуредовото пространство и/или определяне на полеви граници по границите на парцела. Що се отнася до последната практика, следва да се уточни ширината. Връзката с ДЗЕС 6 също следва да бъде ясно обяснена.

I.V.6 — Екстензивно поддържане на постоянно затревените площи

155. Ангажиментът за период на паша от поне 60 дни не изглежда особено стриктен предвид климатичните условия в България и следва да бъде допълнително обоснован. Би могло да се обмисли изискване за забрана на разораването на постоянно затревените площи, като броят на тревопасните животни следва да бъде съгласуван с природозащитния статус на местообитанието, където се прилага схемата.

156. Правилото, че площта на постоянно затревените площи трябва да бъде допустима за директни плащания, е условие за допустимост и следователно следва да бъде заличено от списъка на поетите ангажименти.

157. България се приканва да обмисли добавяне на показателите за резултати R.31 и R.33 с оглед отчитане на зоните, разположени в „Натура 2000“. С оглед на улесняване на мониторинга на подпомаганите зони по „Натура 2000“ в таблицата в раздел 11 може да бъде определена отделна единична сума, която може да има същата стойност като стандартната единична сума.

I.V.7 — Поддържане и подобряване на биологичното разнообразие в горски екосистеми

158. България следва да приведе тази схема в съответствие с член 31, параграф 5 от Регламента за стратегическите планове, като уточни, че допустимата за подпомагане площ е площта извън необходимата за изпълнение на ДЗЕС 8. България се приканва да посочи по-точно дивата природа, която схемата възнамерява да подкрепи.

I.V.8 — Екосхема за диверсификация на културите

159. Зимните и пролетните сортове от един и същи род не следва да се разглеждат като различни култури, за да се увеличи ефективно диверсификацията на културите.

I.V.9 — Екосхема за буферни екологични ивици

160. България следва да изясни разликата между буферни ивици и ивици, както и да изясни защо е необходима конкретна схема за подпомагане на тези два елемента на ландшафта в допълнение към I.B.2 (поддържане и подобряване на екологичната инфраструктура). Добавената стойност на схемата ще бъде по-висока, ако подкрепяните елементи на ландшафта са извън тези, които се отчитат за изпълнение на ДЗЕС 4 и ДЗЕС 8. Поради това България се приканва да обмисли сливането на тази схема с една от другите две схеми относно особеностите на ландшафта.

2.3.2.5 Обвързано с производството подпомагане на доходите (членове 32—35 от Регламента за стратегическите планове, раздел 5 от плана)

161. Интервенциите за обвързано с производството подпомагане на доходите следва да подобрят конкурентоспособността и устойчивостта на секторите, към които са насочени, като същевременно съответстват на целите, свързани с околната среда и климата, произтичащи например от животновъдството или повишеното потребление на вода в райони с недостиг на вода. България следва да изясни взаимодействието между предложените интервенции за обвързано с производството подпомагане на доходите и другите решения за подпомагане в рамките на плана и да подобри, ако е уместно, насочеността на интервенциите за обвързано с производството подпомагане на доходите.

162. Взаимодействието и достъпът до различните интервенции в животновъдството (обща, обхванати от програми за развъждане, застрашени видове и в по-малка степен в планинските райони) и интервенциите в сектора на плодовете (производствени, плантации до въвеждането им в производство) биха могли да бъдат рационализирани.

163. Необходимо е да се изясни допустимостта и недопустимостта на секторите в съответствие със списъка, определен в член 33 от Регламента за стратегическите планове. Картофите не са допустими по интервенции I.B.16 и I.B.18; картофите за консумация не са обхванати нито от сектора на картофите за нишесте (з), нито от сектора на плодовете и зеленчуците (с). Освен това България следва да опише кои видове пиперки са допустими за съответните интервенции. Що се отнася до протеиновите култури в интервенция I.B.19, България се приканва да уточни културите, обхванати от подпомагането, за да се избегне припокриване с подпомагането за зеленчуци (фасул, но също и зелен грах, прибран в незрял или зрял стадий).

164. В допълнение към намаляващия брой хектари/животни през последните години обосновката на икономическите трудности на целевите сектори следва да се основава на ниска/отрицателна рентабилност, която би могла да обоснове и диапазона на единичната сума. Други съображения също могат да бъдат полезни, за да се обяснят причините за ниската/отрицателната печалба и/или свиването на производството. Обосновката на някои интервенции (напр. специфични сектори в рамките на зеленчуците) следва да бъде съответно подсилена и подкрепена със статистически данни, ако е приложимо.

165. Освен показателя за резултати R.8, България се приканва да обмисли включването на интервенциите за обвързано с производството подпомагане на доходите и в показателите R.4, R.6 и R.7.

166. За да се постигне съответствие с целите на интервенциите, както и с установените потребности, някои елементи на решението за подпомагане (напр. условията за насоченост/допустимост, модулацията на единичната ставка) трябва да бъдат изяснени и/или преразгледани, за да се стимулира подобрието в дългосрочен план. Следва да се подчертаят полезните взаимодействия с други интервенции, свързани със сектора (вж. раздел 3.5 от плана).
167. България се приканва да обясни допълнително и да обоснове различните единични ставки и тяхната променливост (минимална и максимална сума). Обосновката на единичната сума въз основа на разпределения бюджетен пакет не е в съответствие с новия модел на изпълнение. Отправната точка е да се определи единичната ставка въз основа на потребността на секторите от доходи. България следва също така да изясни предложените увеличения на планираните крайни продукти и индикативното разпределение на финансовите средства по години.
168. Комисията следва да информира държавите членки за коефициентите за намаление, ако има такива, свързани със списъка на ЕС за маслодайните семена в рамките на СТО (Blair House), в писмото с коментари към плана. Комисията обаче все още не е получила цялата необходима информация. Комисията ще информира държавите членки възможно най-скоро, ако такъв коефициент е необходим.

2.3.3 За секторни интервенции

2.3.3.1 Плодове и зеленчуци

169. За всички сектори, в които видовете интервенции се изпълняват чрез оперативни програми и се управляват от организации на производители, се изисква да се опише поотделно всеки вид интервенция, посочен в член 47 от Регламента за стратегическите планове. Поради това България се приканва да опише подробно всеки вид интервенция в съответствие с общите изисквания за интервенция (член 111 от Регламента за стратегическите планове).
170. България се приканва също така да провери и да опише правилно в плана как ще бъдат изпълнени всички допълнителни изисквания, определени в Делегиран регламент (ЕС) 2022/126 на Комисията, например процентът за минимални икономии на вода (член 11, параграф 4, буква а) от Регламент (ЕС) 2022/126).
171. Ако България възнамерява да използва национална финансова помощ, това трябва да бъде описано в приложение V. Освен това Комисията би искала да припомни изискванията за докладване (вж. член 52, параграф 3 от Регламента за стратегическите планове).

2.3.3.2 Пчеларство

172. България се приканва да преразгледа описанието в раздел 3.5.2 и да включи преглед на сектора, който да доведе до установените потребности и до обосновката на избраните интервенции, както и до описание на надежден метод за определяне на броя на пчелните кошери съгласно член 37 от Регламент (ЕС) 2022/126.

173. България следва да опише как е изчислен показателят за резултатите R.35 и да обоснове относително ниската прогноза от 28 %, като се има предвид, че почти 80 % от годишния бюджет е разпределян за интервенции по член 55, параграф 1, буква б) от Регламента за стратегическите планове. Само интервенциите по член 55, параграф 1, буква б) от Регламента за стратегическите планове следва да допринасят за този показател за резултати.
174. Описанието в раздел 5 следва да бъде подобро, като се очертае по какъв начин интервенциите допринасят за съответните специфични и секторни цели и се предостави по-подробно обяснение на подпомаганите действия, ясни примери за допустими разходи и ясно определени бенефициери и изисквания за допустимост.
175. Следва да се изясни разликата между „зеделски стопани“ и „активни фермери с регистрирани пчелни семейства“.
176. България следва да провери дали подкрепата се предоставя за допустими разходи в съответствие със съответните правни разпоредби, по-специално с Регламент (ЕС) 2022/126. Описанието на подпомаганите действия и допустимите разходи следва да бъде подобро, за да се даде възможност за правилна оценка на съответствието с тези разпоредби.
177. В раздел 8 следва да се обясни по подходящ начин как чрез интервенцията се изпълняват съответните разпоредби на приложение II към Споразумението на СТО за селското стопанство.
178. България следва да обясни и обоснове начина, по който са изчислени планираните единични суми и крайните продукти за различните интервенции/действия, разглеждани в рамките на даден вид интервенция, в съответствие с информацията, предоставена в раздели 5 и 6. Описанието и наименованието на планираните единични суми следва ясно да посочват за какво се отнася подкрепата спрямо крайните продукти. Следва да се положат усилия за определяне на планираните единични суми и крайните продукти за различните подпомагани действия в рамките на дадена интервенция.
179. България се приканва също така да потвърди, че при индикативното разпределение на финансовите средства за 2023 г. са взети предвид планираните разходи за изпълнението на мерките по Националната програма за пчеларството за периода 2020—2022 г. от 1.8 — 31.12.2022 г., да се преразгледа информацията в таблици 5.2.10 и 6.2.2 и да се включат общите публични разходи в актуализираните таблици на системата за контрол на споделяното управление на фондовете (SFC).
180. Следва да се осигури ясно разграничаване от интервенциите по ЕЗФРСР.

I.E.1 — Консултантски услуги, техническа помощ, обучение, информация и обмен на добри практики, включително чрез работа в мрежа, за пчелари и пчеларски организации

181. България следва да изясни какво ще бъде подпомагането по 3.3 „Предоставяне на техническа помощ за подобряване/увеличаване на административния капацитет на групи и организации на производители в сектор пчелен мед и пчелни продукти“ и по какъв начин това се различава от

подпомагането по „Подкрепа на организации на производители или групи от производители“. Тя следва също така да обясни какво се има предвид под „Закупуване на стандарти“.

182. Подпомагането на административните разходи и разходите за персонал на бенефициерите следва да е в съответствие с разпоредбите на член 23 от Регламент (ЕС) 2022/126.
183. Следва да се изясни „за хонорар по извънтрудови правоотношения на специалистите“ по точка 3.4. „Разработване на наръчник/наръчници за добри практики, включително нормативни изисквания в пчеларството“.
184. Като се има предвид значението на дейностите по консултиране и обучение, както е подчертано в описанието на интервенцията и в SWOT анализа, следва да се обясни разпределението на малко над 2000 EUR годишно, което е под 10 % от годишните бюджетни средства.

I.E.2 — Борба срещу агресорите и болестите в кошера, особено срещу вароатозата

185. България се приканва да обясни какви разходи ще бъдат подкрепени в рамките на „Тестове и тестери за установяване на качествено и количествено наличие на агресори и болести в кошера“.
186. Подпомагането за общи производствени разходи като „допълващи фуражи/фуражни добавки за пчели“ не е допустимо съгласно точка 1, част 1 от приложение II към Регламент (ЕС) 2022/126.
187. Планираните единични суми се дават като брой поддържани пчелни семейства, което се отнася до крайния продукт. Наименованието следва да бъде преработено на „Размер на подпомагането за кошер“.

I.E.3 — Подновяване на пчелните кошери в Съюза, включително развъждане на пчели

188. България следва да изясни за какво се отнася „СП“. Наименованието на планираните единични суми се дават като брой на подпомогнатите пчелари, което се отнася до крайния продукт. По-скоро следва да бъде „сума за пчелар за подновяване на кошери“

I.E.4 — Рационализиране на подвижното пчеларство

189. Следва да се предостави по-подробно описание на подпомаганите действия и допустимите разходи с изрични примери. Допустимите разходи следва да бъдат описани в интервенцията, а не само в националното законодателство.
190. България се приканва да обясни кои разходи ще бъдат покрити в съответствие със следното изречение: „2. Финансовата помощ за преместване/придвижване на пчелно семейство се предоставя под формата на единична ставка.“
191. България следва да изясни позоваванията на планираните единични суми и на единичната сума и да потвърди дали ще бъдат подпомогани само 20 пчелари годишно.

I.E.5 — Инвестиции в материални и нематериални активи

192. Следва да се представи по-подробно и ясно описание на подпомаганите действия и на допустимите разходи с изрични примери.

I.E.6 — Действия за подпомагане на лабораториите за анализ на пчелните продукти, загубата на пчели или спада на производителността, както и потенциално токсичните за пчелите вещества

193. България следва да обясни защо на акредитираните лаборатории не се предоставя равен достъп и еквивалентен процент на подпомагане в сравнение с Българската агенция по безопасност на храните.

I.E.7 — Действия за запазване или увеличаване на наличния брой пчелни кошери в Съюза, включително развъждане на пчели

194. В националното законодателство следва да се предвидят подробни разпоредби относно условията за допустимост за закупуване на кралици и рояци — посочете препратка.

195. Трябва да бъде представено съответствието с правилата на СТО, както и съответното обяснение.

I.E.9 — Популяризиране, комуникация и маркетинг, включително действия за наблюдение на пазара и дейности, насочени по-специално към повишаване на осведомеността на потребителите относно качеството на пчелните продукти

196. Следва да се представи по-подробно описание на подпомаганите действия и на допустимите разходи с изрични примери.

I.E.1 — Консултантски услуги, техническа помощ, обучение, информация и обмен на добри практики, включително чрез работа в мрежа, за пчелари и пчеларски организации

197. Тази интервенция не следва да бъде обвързана с показателите за резултати (вж. член 111 от Регламента за стратегическите планове).

I.E.8 — Сътрудничество със специализирани органи за изпълнението на изследователски програми в областта на пчеларството и пчелните продукти

198. България се приканва да очертае основните приоритетни области или области на научни изследвания и да включи повече информация относно покритите допустими разходи.

2.3.3.3 Вино

I.D.1 — Преструктуриране и конверсия на лозята

199. България следва да обясни обосновката на критерия за подбор на лозарските стопанства и метода за изчисляване на максималната цена за презасаждане на лозата.

I.D.2 — Инвестиции в лозаро-винарския сектор

200. Един от критериите за допустимост е „Проекти на предприятия, преработващи над 30 % собствена суровина“. Следва да се обясни основанието за определяне на праг от 30 %.
201. След като интервенцията осигурява закупуването на оборудване от страна на земеделските стопани, следва да се добави препратка към показател за резултати R.9.

I.Д.7 — Събиране на реколтата на зелено

202. България се приканва да прецени дали тази интервенция допринася за СЦ1, а не за СЦ2.
203. Следва да се обясни основанието за избор на размерите на стопанствата, определени в критериите за допустимост.
204. Методът за изчисляване на формата на подпомагане също следва да бъде обяснен.
205. Липсват оценки на планираните единични суми и единици хектари за O.36, които следва да бъдат допълнени въз основа на данни за изпълнението (напр. събрани през финансовите 2020 и 2021 г.).

I.Д.6 — Застраховане на реколтата

206. O.36 следва да се основава на броя на записаните премии.

I.Д.4 — Информирание в държавите членки

207. Един от критериите за допустимост е: „2. Проектът се отнася за няколко наименования за произход или защитени географски указания на Съюза“. България следва да определи количествено „няколко“ или да избере по-точен език, за да определи този критерий.
208. Показателят за крайните продукти O.36 следва да се основава на броя на планираните действия, а не на броя на бенефициерите. Освен това България се приканва да осигури по-добро разпределение на подпомагането и да обмисли увеличаване на броя на потенциалните бенефициери.
209. В определението за допустими бенефициери следва да се уточнят понятията „юридически лица с нестопанска цел, работещи основно в лозаро-винарския сектор“ и „междупрофесионални организации“.

I.Д.5 — Инвестиции в екологични съоръжения

210. R.39 също би могъл да бъде свързан с тази интервенция.

I.Д.8 — Насърчаване на винения туризъм

211. В случай на междубраншови организации България следва да обясни как ще гарантира, че междубраншовите организации ще разпределят равномерно планираната помощ.

212. Правното основание за освобождаване на този вид интервенции от предоставянето на показатели за резултати следва да бъде коригирано.
213. В рамките на допустимите действия България посочва „организиране и провеждане на информационни кампании, по-специално свързани с политиките на ЕС, отнасящи се до защитата на наименованията за произход, географските указания и биологичното производство; включва разходи за...“. Изглежда, че това се припокрива с интервенция I.Д.4. България следва да изясни целевите държави и да обясни планираното разпределение на подпомагането.
214. Считано от следващата версия на системата за контрол на споделеното управление на фондове (SFC), ще бъде възможно да се вписват средства за финансовата 2023 г.
- 2.3.3.4 Други сектори — мляко и млечни продукти
215. България следва да изясни защо не се предвиждат критерии за подбор.
216. Следва да се посочат по-целесъобразни допустими разходи (напр. „закупуване на основно търговско оборудване“, „реклама на марката на организацията/групата/асоциацията на производители в електронни сайтове и социални мрежи“ и др.).
217. Интервенцията „Популяризиране и маркетинг на продуктите с цел повишаване на осведомеността за предимствата на селскостопанските продукти на Съюза и за високите стандарти, както и повишаване на конкурентоспособността и потреблението на селскостопански продукти на Съюза“ следва да бъде разграничена от интервенцията съгласно член 47, параграф 1, буква а) от Регламента за стратегическите планове. Тя попада по-скоро в обхвата на член 47, параграф 1, буква е) от Регламента за стратегическите планове, поради което следва да бъде представена отделна интервенция.
218. Интервенцията по член 47, параграф 1, буква а) от Регламента за стратегическите планове, свързана с „научни изследвания и експериментални и иновативни производствени методи“, трябва да бъде разграничена от „инвестиции в материални и нематериални активи“. България се приканва да изясни тази точка.
219. България се приканва да провери и потвърди, че всички правни изисквания на ЕС, посочени в Делегиран регламент (ЕС) 2022/126, са надлежно описани.
220. България се приканва да уточни как се изчислява стойността на предлаганата на пазара продукция за този сектор в съответствие с член 31, параграф 2 от Делегиран регламент (ЕС) 2022/126.
221. В раздел 6 — „Форма и ставка на подпомагането/суми/методи за изчисляване“, България се приканва да предостави точно и пълно определение на финансовата помощ от Съюза съгласно член 68 от Регламента за стратегическите планове, по-специално по отношение на изречението „Финансовата помощ от Съюза е ограничена до 50 % от реално извършените

разходи или до 6 % от стойността на предлаганата на пазара продукция на всяка група/организация/асоциация на организации на производители.“

222. Приносът към показателя за резултати R.11 възлиза на 0,82 % за целия период, което изглежда много малко.
223. В раздел 8 следва да се опише по-подробно съответствието с критериите по параграф 12 от приложение 2 към Споразумението на СТО за селското стопанство („зелена кутия“), посочено в приложение II към Регламента за стратегическите планове.
224. Таванът от 500 000 EUR за една оперативна програма не съответства на финансовата таблица, когато индикативното разпределение на финансовите средства по години е 184 067 EUR на година. България следва да потвърди, че планира само 4 оперативни програми.

2.3.4 За развитие на селските райони

Държавна помощ

225. В раздел 5.3 от плана, за дейности, които попадат извън обхвата на член 42 от Договора за функционирането на Европейския съюз, трябва да има изключване на дружества в затруднено положение или дружества, които все още имат висящо нареждане за събиране вследствие на решение на Комисията, с което дадена помощ се обявява за неправомерна и несъвместима с вътрешния пазар, освен в случаите, посочени в приложимите правила за държавна помощ.
226. Когато е необходимо, България трябва да се погрижи държавната помощ да бъде одобрена до края на 2022 г. в съответствие с действащите понастоящем правила. Ако бъде поискано одобрение за държавна помощ след 1 януари 2023 г., процедурата ще бъде в съответствие с новите правила за държавна помощ в областта на селското стопанство (нови насоки и РГОСС), за които се предполага, че ще влязат в сила на тази дата.

2.3.4.1 Задължения в областта на управлението (член 70 от Регламента за стратегическите планове, раздел 5 от плана)

Задължения в областта на агроекологията и климата

Общи коментари

227. За няколко интервенции базовите параметри трябва да бъдат допълнително разработени, тъй като сред посочените стандарти за добро земеделско и екологично състояние и законоустановени изисквания за управление има повече, които изглеждат уместни, както и обяснението за това как ангажиментите надхвърлят базовите параметри.
228. България следва да обясни подробно връзката между различните интервенции в областта на агроекологията, климата и екосхемите, и дали конкретни интервенции могат да бъдат комбинирани в една и съща област, включително разпоредби за избягване на двойно финансиране.

229. За няколко интервенции е необходимо да се изяснят и някои аспекти на ангажиментите и методът за изчисляване. Изглежда, че някои ангажименти включват трансакционните разходи; ако случаят е такъв, това следва да бъде ясно посочено.
230. В плана е включено кратко описание на метода за изчисляване на размера на подпомагането. Въпреки това удостоверяването му съгласно член 82 от Регламента за стратегическите планове следва да бъде потвърдено (с направено изчисляване или удостоверяване от независим орган), а пълният удостоверен метод на изчисляване трябва да бъде представен в приложение към плана.
231. Таблица 13 трябва да бъде коригирана за всички интервенции в областта на агроекологията и климата. Следва да се поясни защо ангажиментите започват едва през 2024 г. вместо през 2023 г. и защо съществуват големи разлики в общите крайни продукти между 2024 г. и 2028 г. В продължение на няколко години не са посочени крайни продукти, въпреки че разходите са планирани. Освен това изчисленията изглеждат неправилни в няколко случая. В случай на различни единни единични суми (напр. при интервенции П.А.4., П.А.9 и П.А.8.) трябва да се посочи годишен краен продукт за единица сума в допълнение към общите крайни продукти.
232. В случай че България реши да прилага критерии за подбор, тези критерии следва да се основават само на въпроси, свързани с околната среда и климата.
233. За всички интервенции България включва възможността за ежегодно определяне на таван за всяко стопанство, за да се спази бюджетният пакет. България се приканва да преразгледа тази разпоредба по начин, който да осигури на земеделските стопани възможно най-голяма сигурност по отношение на общата площ и подпомагането, за което могат да кандидатстват.
234. За по-голямата част от интервенциите България се приканва да уточни разпоредбите за обучение на бенефициерите.
235. Необходимо е да се гарантират полезните взаимодействия и съгласуваността на съответните интервенции (напр. П.А.7, П.А.8, П.А.9 и П.А.15) с целите на рамката за приоритетни действия. Освен това целевите стойности за резултати R.31 и R.34 изглеждат много ниски.
236. Когато е целесъобразно, следва да се добави препратка към резултат R.33 за интервенциите, насочени към земеделски стопани, разположени в зони по „Натура 2000“.
237. Дори ако е посочено, че ангажиментите надхвърлят минималните изисквания, за някои интервенции липсват съответни подробности относно начина, по който това се случва в действителност, като например в случая с П.А.4. — Насърчаване използването на култури и сортове, устойчиви към климатичните условия. България се приканва да представи по-подробно описание на интервенциите.

П.А.4 — Насърчаване използването на култури и сортове, устойчиви към климатичните условия

238. България се приканва да изясни някои елементи в метода за изчисляване (напр. разходи за торене и продукти за растителна защита, разходи за напояване).

II.A.7 — Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)

239. Интервенцията, изглежда, отговаря по-скоро на потребност П.6.1, отколкото на П.6.3. България следва да изясни тази точка и да преразгледа свързаните с нея потребности по целесъобразност.

240. Въпреки че описанието на интервенцията се отнася до период на паша от минимум 90 дни, липсват разпоредби за избягване на прекомерната паша в чувствителни зони и за максималната гъстота на селскостопанските животни, за да се избегне изчерпване на хранителните вещества над специфичния капацитет за пренасяне (напр. планински езера), които следва да бъдат добавени.

241. България следва да определи продължителността на ангажиментите в областта на управлението, които следва да бъдат определени за най-малко 5 години, вместо „до пет години“.

242. За тази интервенция описанието на начина, по който тя отговаря на съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението на СТО за селското стопанство, следва да бъде преразгледано по същия начин, както за други интервенции съгласно член 70 от Регламента за стратегическите планове.

243. Поради потенциалното ѝ отрицателно въздействие върху обхванатите тревни местообитания България следва да обмисли възможността за премахване на интервенцията от националните паркове и за пренасочването ѝ към други зони в обхвата на „Натура 2000“ или в природни паркове. Нейното изпълнение следва да се извършва само в съответствие със стандартите, приети в плановете за управление, и на места, предварително определени в плановете на зоните. Ако интервенцията е планирана в зони по „Натура 2000“, тя следва да бъде в съответствие с целите и плановете за управление, приети за зоните, и да не се изпълнява за всеки отделен случай. Броят на пасящите животни следва да се определи предварително и да се контролира стриктно.

II.A.8 — Поддържане на местообитанията на червоногушата гъска (*Branta ruficollis*), кръстатия (царски) орел и египетския лешояд в орнитологични важни места в обработваеми земи

244. На България се напомня, че ангажиментите в областта на агроекологията и климата по член 70 от Регламента за стратегическите планове трябва да се изпълняват в продължение на пет до седем години. Продължителността на ангажимента, насочен към червоногушата гъска, следва да бъде коригирана за определена продължителност.

245. България следва да изясни целевата област на интервенцията и да уточни съответствието с рамката за приоритетни действия. Тъй като царският орел е „чадърен“ вид, обитаващ предимно пасища, се препоръчва значително да се разшири териториалният обхват на интервенцията.

246. България се приканва също така да разгледа необходимостта от интервенции за повече видове застрашени птици или видове с тенденция към намаляване в съответствие с докладването по член 12 от Директива 2009/147/ЕО (Директива за птиците).

II.A.9 — Създаване и възстановяване на екологичната инфраструктура

247. България следва да коригира продължителността на ангажимента в съответствие с правната рамка.
248. Предполага се, че през първата година от изпълнението на ангажимента подпомагането ще бъде по-голямо, тъй като акцентът ще бъде поставен върху създаването/възстановяването на особености на ландшафта/екологичната инфраструктура, което ще бъде последвано от поддържането на тези особености през следващите години. Не е ясно как ще бъде осъществено това.
249. Освен това е необходимо да се изясни допълняемостта с подпомагането, предоставено съгласно член 73 от Регламента за стратегическите планове.
250. България следва да изясни дали е налице припокриване между тази интервенция и екосхемата за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура. В допълнение към показателя за резултати R.34, R.31 също може да бъде от значение.

II.A.10 — Използване на устойчиви практики и сортове, отглеждане при специфични условия

251. България следва да посочи всички съответни базови елементи, включително минималните изисквания за торове и продукти за растителна защита, и допълнително да изясни изискванията — по-специално за ангажимент 2. Прави се позоваване на биологично активните вещества и подобрителите на почвата, които следва да се използват като приоритет за площите, за които се прилага ангажимент 2. България следва да изясни дали това е изискване, което ще бъде подпомогнато в рамките на тази интервенция.
252. България се приканва да обоснове по-добре връзката с показателя за резултати R.24. Други показатели за резултати (по-специално R.12 за ангажимент 1 и R.19 за ангажимент 2) биха могли да бъдат от значение в зависимост от допълнителното уточняване на изискванията.

II.A.11 — Насърчаване намалението на употребата на продукти за растителна защита и торове чрез контрол в краен продукт

253. Макар да признава целта за повишаване на амбициите на тази интервенция в областта на околната среда и климата чрез съчетаване на ангажиментите в областта на управлението с предлагане на пазара чрез къси вериги на доставки в рамките на една интервенция, Комисията има сериозни съмнения относно разпоредбите, че произведената продукция трябва да се реализира до 3 дни от нейното добиване, което би могло да доведе до висок риск за земеделския стопанин.
254. В описанието се посочва ефективен контрол за остатъци от продукти за растителна защита и нитрати в крайния продукт и се посочва, че те трябва да

бъдат под максималните нива на остатъци. Въпреки това не е предвидено минимално намаляване на съдържанието на нитрати. Освен това важно въздействие оказват не само остатъците в продуктите, но и излишъкът от хранителни вещества, както и остатъците от продукти за растителна защита в почвата и водата. Описанието следва да бъде изменено, за да включва това.

255. Във връзка с разпоредби като „забрана за използване на тотални хербициди в овощните насаждения и десертните лозя, като приоритетно се прилагат подходящи механични техники за премахване на плевелите“ са необходими пояснения дали са разрешени техники, различни от механичните, за премахване на плевелите.
256. Изискванията за сеитбооборот трябва да надхвърлят изискванията на ДЗЕС 7.
257. България следва да уточни продължителността на интервенцията. Препратката към член 70 от Регламента за стратегическите планове не е достатъчна.
258. За тази интервенция описанието на начина, по който тя отговаря на съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението на СТО за селското стопанство, следва да бъде преразгледано по същия начин, както за другите интервенции съгласно член 70 от Регламента за стратегическите планове.

II.A.12 — Насърчаване на естественото опрашване

259. Необходимо е да се развие пригодността на плащанията в областта на агроекологията спрямо обичайните и предполагаемо по-продуктивни пчеларски практики. България следва да определи по-добре управленските ангажименти на пчеларите, по-специално в „Натура 2000“ и планинските райони, отвъд чистата собственост върху пчелите в този район. По всичко личи, че ангажимент 2 се отнася по-скоро до опрашването на културите, отколкото до подпомагането на биоразнообразието като такова. България следва да определи по-ясно очакваните ползи за екологичното/биологичното разнообразие от тази интервенция и да обмисли подпомагане за дивите опрашители.
260. Следва да се обясни връзката с интервенциите за подпомагане на пчеларството съгласно член 55 от Регламента за стратегическите планове.
261. В член 70, параграф 8 от Регламента за стратегическите планове се предвижда, че ангажиментите в областта на агроекологията и управлението на климата в рамките на тази интервенция се изплащат на хектар. Следователно компенсации за пчелен кошер не са възможни. България се приканва да преразгледа тези ангажименти по съответния начин, например чрез определяне на плащане на хектар (или диапазони на плащанията на хектар, или средно плащане на хектар, ако е обосновано), отразяващо направените допълнителни разходи и пропуснатите приходи от поетите задължения. Стойностите на показателите за резултати и крайни продукти трябва да бъдат съответно коригирани.

II.A.15 — Устойчиво управление на постоянно затревените площи в земеделски земи с висока природна стойност

262. Тази намеса е приложима само за зони по „Натура 2000“. Поради това показателят за резултати R.33 следва да се смята за релевантен.
263. България следва да потвърди дали тази интервенция е допустима само за земеделска площ, или земеделска земя, включително земеделската площ и извън нея, също ще бъде допустима, като се има предвид, че интервенцията е върху постоянно затревени площи с висока природна стойност.

II.AE.3 — Възстановяване и поддържане на деградирани пасищни територии

264. Пасищните видове треви следва да бъдат адаптирани към регионалните условия, като може да се обмисли отнасянето им към показателите за резултати R.22, R.24 и R.31. В описанието обаче следва да се обясни по-добре как интервенцията отговаря на потребност П.6.6.
265. В описанието на начина, по който интервенцията надхвърля базовите показатели (раздел 6), се включват ограничения за органичните и минералните торове до максимум 17 kg азот на декар. В описанието на интервенцията се посочва, че използването на минерални торове е забранено. Това противоречие трябва да бъде коригирано.

Хуманно отношение към животните

266. Интервенцията за хуманно отношение към животните (II.A.2) обхваща само преживните животни. Няма мярка за отглеждане на прасета с цели опашки чрез насърчаване на практики за хуманно отношение, които надхвърлят минималните стандарти. България следва да подобри своя план, за да се справи с горепосочените проблеми. България се приканва да насърчи отглеждането на животни в незатворени системи за отглеждане на кокоски носачки, телета и свине майки.

Биологично земеделие

267. В зависимост от конкретните обстоятелства в България интервенцията може да бъде свързана и със СЦ5 поради ползите за почвата и водите.
268. Въз основа на признатия принос на биологичното земеделие България се приканва да свърже тази интервенция и с показателите за резултати R.14, R.19, R.21, R.22, R.24 и R.31. В случай че подпомагането е за селскостопански системи, включително животновъдство, R.43 и R.44 също биха могли да бъдат от значение.
269. Интервенцията подпомага конверсията и поддържането на биологично земеделие с диференцирано равнище на плащанията. В същото време поддържането на биологично земеделие се подпомага в рамките на I.B.1.1 — Екосхема за поддържане на биологично земеделие (земеделски площи). България следва да преразгледа тази интервенция в рамките на развитието на селските райони, за да изпълни член 70, параграф 10 и член 31, параграф 9 от Регламента за стратегическите планове, и да поясни разликата между тези две интервенции.
270. Условията за допустимост включват изискването земеделските стопани да имат право на директни плащания. България следва да преразгледа това

условие, тъй като, за да получи подпомагане съгласно член 70 от Регламента за стратегическите планове, не е необходимо земеделският стопанин да има право на подпомагане на доходите за устойчивост, въпреки че подпомаганите земеделски площи трябва да бъдат допустими съгласно член 4, параграф 3 от Регламента за стратегическите планове.

271. Относно подпомагането за пчелните кошери вж. коментар 255.
272. Необходимо е да се изясни връзката между двете направления на плащания — подпомагането за биологичното растениевъдство и за сектора на биологичното животновъдство. Не е ясно дали съотношението селскостопански животни/земя се основава на постоянно затревени площи, фуражни култури и люцерна или само на постоянно затревени площи, и дали тогава тази земя се подпомага само в рамките на плащането за животновъдния сектор.
273. В раздел 10 относно спазването на правилата на СТО следва да се уточни как чрез интервенцията се спазват съответните разпоредби на приложение 2 към Споразумението на СТО (в този случай това е фактът, че плащанията се основават на направените разходи/пропуснатите приходи, свързани с ангажимента).
274. Таблицы 12 и 13 трябва да бъдат преразгледани и да се включат единичните суми за различните категории култури, тъй като плащанията са различни. Единните единични суми са вариантът по подразбиране, който трябва да се използва за интервенциите по член 70 от Регламента за стратегическите планове. Една-единствена средна единична сума за толкова голям брой различни плащания по отношение на биологичното земеделие не е оправдана.
275. България се приканва да разгледа изрично включването на аквакултурите във връзка с биологичното земеделие.

Лесовъдство

276. От България се изисква да подобри оценката на потребностите по СЦ6 и да бъде по-конкретна по отношение на потребностите в областта на горите, както и да опише как ще бъдат удовлетворени потребностите в горското стопанство (чрез ОСП или друго публично финансиране). България се насърчава да разгледа възможността чрез плана да се подпомогнат мерките в областта на горите, както е посочено в новата стратегия за горите. България се приканва да въведе плащания за горски екосистемни услуги в рамките на новата ОСП в съответствие с препоръката в стратегията за горите.
277. Изглежда, че съществува припокриване между екологичната буферна схема и интервенция II.G.11, тъй като и двете предвиждат буферни ивици по краищата на горите.

Генетични ресурси

Общи коментари

278. България се приканва да обясни как интервенциите се основават на опита от периода 2014—2020 г. и как подпомагането ще подобри настоящата

ситуация. Споменатите стандарти за добро земеделско и екологично състояние и законоустановени изисквания за управление, макар и полезни, не са от значение за интервенциите в областта на генетичните ресурси. ДЗЕС 8 също се споменава в П.А.5.

279. В таблица 13 България следва да включи стойностите за показателя за крайни продукти О.19 по вид растение и животно, вместо един общ годишен показател, който обхваща всички растения/животни.

П.А.5 — Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство

280. България следва да промени показателя за резултати на R.31, който е подходящ за интервенциите в областта на растителните генетични ресурси, и да гарантира, че интервенцията е в съответствие с разпоредбите на член 45 от Регламент (ЕС) 2022/126, както и да уточни минималния брой хектари за всеки вид растение, за да се гарантира, че интервенцията е стабилна.

П.А.6 — Опазване на местни породи (автохтонни), важни за селското стопанство

281. България се приканва да обсъди дали тези застрашени породи могат да бъдат по-добре адаптирани към местната среда.
282. Следва да се определи минимален размер на стадата за всяка порода, за да се гарантира, че той е подходящ за постигане на целите на интервенцията и за да се избегнат прекомерни административни разходи. Що се отнася до тавана на общия размер на плащанията за стопанство, които трябва да се определят всяка година, България следва да обмисли възможността да се намери механизъм за предоставяне на по-голяма предварителна сигурност на потенциалните бенефициери по отношение на действително приложените тавани.

Природни или други специфични за района ограничения

283. България се приканва да посочи в условията за допустимост, че плащанията за специфични за района ограничения могат да се отпускат само на „активни земеделски стопани“ за райони със специфични ограничения.
284. България се приканва да уточни дали компенсацията и диапазонът на подпомагането са ограничени изцяло или частично до допълнителните разходи и пропуснатите приходи, свързани с районите със специфични ограничения.
285. В раздел 7 на интервенцията с „обхват на подпомагането“ следва да се уточни разграничаването на единичните суми и прогресивното намаляване на подпомагането. Следва да има също и кратко описание на метода за изчисляване на размера на подпомагането. Пълният удостоверен метод на изчисляване трябва да бъде представен в приложение към плана.
286. България следва да изясни увеличението на площта (ha) на показателя за крайни продукти О.12 за планинските райони (HP1) спрямо текущия програмен период и да преразгледа планираната единична сума и

максималната сума, определени за районите, различни от планинските, засегнати от значителни природни ограничения (НР2).

287. България се приканва да обвърже тази интервенция и с потребност П.6.4.

Специфични за района неблагоприятни аспекти, произтичащи от определени задължителни изисквания

288. България следва да обмисли въвеждането на интервенция по отношение на плащанията по Рамковата директива за водите, която би могла да допълни по благоприятен начин ангажиментите в областта на управлението, за да се подпомогне постигането на добро състояние на водните обекти до 2027 г., както се изисква съгласно Рамковата директива за водите.

II.A.14 — Подпомагане по „Натура 2000“ за гори

289. България следва да свърже интервенцията и със СЦ1. Интервенцията следва да бъде свързана с показателя за резултати R.7, а не с R.33.

290. Някои елементи все още трябва да бъдат попълнени в описанието на интервенцията (включително раздел 7 (суми, кратко описание на метода за изчисляване) и таблици 12 и 13 (планирани единични суми)).

291. България следва да представи обосновка защо се предвиждат компенсаторни плащания за едва 0,43 % от горите в мрежата „Натура 2000“.

II.B.1 — Плащания за земеделски земи в зони от „Натура 2000“

292. Някои части от раздели 5 и 6 (включително ограниченията, произтичащи от прилагането на Директивата за птиците и Директивата за местообитанията), които са основата за изчисляване на плащанията, базовите елементи) трябва да бъдат допълнително изяснени.

293. Методът за изчисляване трябва да бъде приложен или удостоверен от независим орган.

294. Раздел 12 и таблица 13 следва да бъдат преразгледани. Припомня се, че единните суми са вариантът по подразбиране, който се използва за интервенции съгласно член 72 от Регламента за стратегическите планове.

295. В плана следва да се даде обяснение защо се предвиждат плащания за едва 10 % от „Натура 2000“ и как ще бъдат избрани териториите.

2.3.4.2 Инвестиции, включително инвестиции в напоителни системи (членове 73—74 от Регламента за стратегическите планове, раздел 5 от плана)

Производствени инвестиции

Общи коментари

296. Разделът относно планираните единични суми трябва да бъде преразгледан. Максималната планирана единична сума не следва да представлява горната граница, която ще бъде платена за проект, а средно изплатената максимална сума.

297. За интервенции П.Г.2 и П.Г.2.1, и П.Г.1, П.Г.1.1 България се приканва да изясни как ще насърчи допълняемостта на инвестициите. Понастоящем не е ясно дали земеделските стопани, които кандидатстват по „основната“ интервенция, могат да кандидатстват и по интервенцията, насочена към опазване на околната среда, и дали земеделските стопани, които в бизнес плановете си са предвидили и двата вида инвестиции, трябва да кандидатстват и по двете интервенции.

П.Г.1 — Инвестиции в земеделски стопанства

298. България се приканва да добави условия за допустимост за инвестиции в енергия за „собствено потребление“, като например подобряване на енергийната ефективност. Обикновената подмяна на стари машини не може да се счита за допустима.

299. Липсва информация за допустимите сектори. Следва също така да бъдат обяснени съгласуваността и полезните взаимодействия с други съответни секторни мерки.

300. България следва да обясни как ще се справи с поетите по ПРСР ангажименти за 2023, 2024 и 2025 г., ако такива са били поети за тези години.

П.Г.1.1 — Инвестиции в земеделските стопанства, насочени към опазване на компонентите на околната среда

301. Инвестициите могат да отговарят на условията за по-висок процент на подпомагане и да отговарят на изискванията за заделяне на средства за околната среда, ако надхвърлят задължителните изисквания. Подпомагането за инвестиции за спазване на задължителните изисквания не отговаря на изискванията за зелена инвестиция (както е посочено в член 73, параграф 4, буква а), подточка i) от Регламента за стратегическите планове) и може да бъдат подпомагани само за максимален период от 24 месеца, преди тези нови изисквания да станат задължителни за стопанството. Поради това България се приканва да предостави повече подробности относно допустимите инвестиции и да поясни, че всички инвестиции надхвърлят съответните правни изисквания.

302. България следва да изясни дали производството на енергия от възобновяеми източници също е допустимо в рамките на тази интервенция и в този случай да потвърди, че условията за допустимост отговарят на изискванията на Директивата за енергията от възобновяеми източници II и на заложените в нея критерии за устойчивост. Тя следва също така да посочи вида на възобновяемите източници.

303. Показателите за резултати R.9 и R.26 следва да се вземат предвид и за тази интервенция, ако подпомагането се предоставя на земеделски стопани, докато за субекти, различни от земеделските стопани, като организации на производителите, може да се добави връзка с R.39 и R.27.

304. България следва да доразвие връзката на интервенцията със СЦ4 и показателя за резултати R.16 и да добави R.15, ако производството на енергия от възобновяеми източници също е допустимо.

II.G.2 — Инвестиции за преработка на селскостопански продукти

305. Инвестициите в рамките на тази интервенция могат да се отнасят до продукти, които не са включени в приложение I. Ако това е така, България следва да гарантира, че инвестициите допринасят за постигането на специфичните цели на член 6, параграфи 1 и 2 от Регламента за стратегическите планове. Освен това трябва да се спазват всички правила и процедури за държавна помощ.
306. България се приканва да добави условия за допустимост за инвестиции в енергия за „собствено потребление“, като например подобряване на енергийната ефективност. Обикновената подмяна на стари машини не може да се счита за допустима.

II.G.2.1 — Инвестиции за преработка на селскостопански продукти, насочени към опазване на компонентите на околната среда

307. Описанието на интервенцията е много общо. България се приканва да предостави повече подробности относно допустимите инвестиции, особено по отношение на предприятията за преработка и предлагане на пазара.
308. По отношение на производството на енергия от възобновяеми източници България следва да потвърди, че условията за допустимост отговарят на Директивата за енергията от възобновяеми източници и на заложените в нея критерии за устойчивост. В описанието на интервенцията се посочва подпомагане за инсталации за производство на енергия от възобновяеми източници, но следва да се уточни и видът на възобновяемите енергийни източници.
309. България следва да има предвид, че показателят за резултати R.16 е приложим само за земеделските стопани. Освен това следва да се добавят показатели за резултати R.15, R.39 и R.27.
310. Разделът относно планираните единични суми трябва да бъде преразгледан, тъй като максималната планирана единична сума не следва да представлява горната граница, която ще бъде платена за проект, а средно изплатената максимална сума.
311. Изглежда, че има противоречие в критериите за допустимост за микропредприятията и малките предприятия (те следва да извършват преработка в продължение на най-малко 24 месеца преди да кандидатстват, но следва да бъдат регистрирани като земеделски производители най-малко 12 месеца преди да кандидатстват).

II.G.3 — Инвестиции за неселскостопански дейности в селските райони

312. България следва допълнително да обясни приноса на интервенцията към СЦ7 и да покаже как нуждите на младите земеделски стопани са взети предвид в принципите на подбор и условията за допустимост.
313. България следва да опише по-подробно условията за подбор и допустимост на трите категории проекти в рамките на тази интервенция в съответствие с определените приоритети.

314. България следва да изясни защо физическите лица отговарят на условията само за развитие на занаяти (което не отговаря на потребностите на селските райони, описани в началото на интервенцията) и защо следва да отговарят на определението за микропредприятие.
315. България следва допълнително да изясни допълняемостта с други интервенции за развитие на селските райони, да обоснове разликата между планираната средна единична сума и максималната единична сума и да предостави повече информация относно възможността за използване на финансови инструменти.
316. Що се отнася до горското стопанство, сечта с търговска цел не се подпомага нито по линия на развитието на селските райони, нито по линия на държавните помощи, докато при машините следва да се подпомагат само технологиите, щадящи околната среда (напр. почвата).
317. България се приканва да уточни дали инвестициите в предприятия от областта на биоикономиката също са предвидени за подпомагане, и в този случай да предостави повече подробности.
318. Все още се наблюдава разлика между половете по отношение на равнището на заетост. България се приканва да предприеме подходящи мерки за справяне с нея.

II.G.4 — Възстановяване на земеделски потенциал след природни бедствия или катастрофични събития и инвестиции в подходящи превантивни действия.

319. България следва да обоснове защо малките земеделски стопани са допустими само по отношение на развъждането на застрашени породи, като се има предвид, че биологичната сигурност в малките стопанства е проблематична за всички видове животни.
320. България следва да посочи всички допустими публични бенефициери.

Зелени, непроизводствени инвестиции, напоителни системи

Коментари, общи за инвестициите в напоителни системи (II.G.1, II.G.1.1 и II.G.5)

321. България се приканва да направи ясно разграничение между инвестиции за подобряване на съществуващите инсталации/инфраструктура и инвестиции, водещи до нетно увеличение на напояваната площ. Това се отразява на обвързването със съответните специфични цели и показатели за резултати: СЦ2 за разширяване (да се обвърже с R.9 или R.39 (за инфраструктура) и СЦ5 за подобрения (да се обвърже с R.26 или R.27 (за инфраструктура) и за включване в заделянето на средства за околната среда.
322. Инвестициите в напоителни системи като част от инвестициите в земеделски стопанства следва да се планират като отделна интервенция поради специфичния набор от условия за допустимост. Освен това за подобряване и разширяване са необходими различни единични суми (с планирани крайни продукти на равнището на единичните суми).

323. Следва да се определят изискванията за икономия на вода за инвестиции в модернизацията на съществуващи инсталации, които да отразяват техническите параметри на съществуващата инсталация/инфраструктура и да допринасят за постигането на добро състояние, когато състоянието на водните обекти е по-ниско от добро в количествено отношение. След изготвянето на анализа в рамките на Третия план за управление на речните басейни той следва да бъде разгледан от България в контекста на интервенционната логика.
324. Интервенция П.Г.1 обхваща инвестициите както за разширяване, така и за подобряване на съществуващите инсталации. Последното следва да бъде обхванато от интервенция П.Г.1.1, за да се избегне припокриване.
325. Интервенция П.Г.5 следва да бъде свързана с показателите за резултати R.27 и R.39, а не с R.23.
326. Интервенция П.Г.5 обхваща както инвестициите в насърчаване на повторното използване на водата, подобряването на съществуващата инфраструктура, така и инвестициите, водещи до „нетно увеличение“ на напояваната площ, включително резервоарите. „Нетните увеличения“ не могат да бъдат свързани с екологични цели/показатели и не могат да бъдат включени в заделянето на средства за околната среда.
327. Изискванията за икономии на вода за модернизиране на напоителната инфраструктура трябва да бъдат определени на ниво, което отразява факта, че инфраструктурата се характеризира със значителни загуби и че състоянието на засегнатите водни басейни се подобрява.
328. България следва да обоснове голямата разлика в максималния размер на допустимите разходи между трите категории допустими бенефициери (един милион евро спрямо пет милиона евро).
329. България следва да обясни защо операциите се предвиждат едва от 2027 г.
330. България се приканва да обмисли обвързване на инвестициите в непроизводствени дейности в горското стопанство със заделянето на средства за околната среда и климата, когато това е уместно.

Инфраструктура в селските райони

331. България се приканва да се увери, че предизвикателствата по отношение на бедността и социалното изключване, различията в доходите и специалните потребности от услуги на уязвимите групи в селските райони (включително хората с миграционен произход от Украйна) също са обхванати по съответен начин в интервенции П.Г.6. и П.Г.7. България следва да обмисли използването на показателя за резултати R.42.

П.Г.6 — Инвестиции в основни услуги и дребна по мащаб инфраструктура в селските райони

332. България следва да изясни видовете селски райони, в които биха могли да се реализират инвестициите (напр. размер на селските общности, планински, отдалечени райони и др.), като определи приоритети на потребностите.

333. Предлага се широк спектър от основни услуги и инфраструктура в селските райони. В това отношение принципите за подбор следва да бъдат допълнително разработени, като се отразят установените потребности на селските общности и приоритетите, като се вземе предвид отпуснатият бюджет.
334. България предлага метод за подбор на проекти, различен от предвидения в член 79 от Регламента за стратегическите планове. Различен метод за подбор може да бъде установен само в надлежно обосновани случаи след консултация с комитета за мониторинг.
335. В описанието не може да се включва информация за видове материали, какъвто е случаят с водопроводните мрежи.
336. България следва да предостави повече информация за инвестициите в общинска образователна инфраструктура и общински професионални гимназии в селското стопанство. Тези видове операции биха могли да попаднат в обхвата на националната образователна система и могат да бъдат финансирани от ЕФРР и/или ЕСФ+.

II.G.7 — Запазването на духовния и културния живот на населението в селските райони

337. България следва да изясни видовете селски райони, в които биха могли да се реализират инвестициите, като даде приоритет на потребностите и предостави повече информация за населените места в селските райони с развит масов туризъм и курорти.
338. България следва да прецизира принципите на подбор и да предостави информация относно допълняемостта с други интервенции за развитие на селските райони и други европейски фондове, действащи в селските райони.
339. България се приканва да обясни допълнително подпомаганите дейности, главно тези, свързани с вертикалното планиране, и да обясни разликата между планираната средна единична сума и максималната средна единична сума.

Лесовъдство

II.G.10 — Залесяване и възстановяване

340. България следва да добави връзки към показателите за резултати R.18 и R.27.
341. България се приканва да изясни и коригира данните относно планираните единични суми във финансовите таблици с крайни продукти за следните интервенции: II.G.10; II.G.11; II.G.12; II.G.13 и II.G.14.

2.3.4.3 Помощ за инсталации (член 75 от Регламента за стратегическите планове, раздел 5 от плана)

II.D.1 — Стартова помощ за установяване на млади земеделски стопани в селското стопанство

342. От България се изисква:

- да обясни несъответствието между описанието на интервенцията и интервенционната стратегия за СЦ7 по отношение на разгледаните потребности;
- да определи и да обоснове критериите за приоритетен подбор в плана;
- да обясни обосновката на условието за допустимост, изискващо еднолична собственост на стопанството, и да обмисли възможността интервенцията да бъде отворена за партньорства и правни субекти;
- да предостави повече информация за показателя за крайни продукти O.25 от гледна точка на неговата надеждност.

343. България се приканва да добави връзка към показателя за резултати R.37.

2.3.4.4 Управление на риска (член 76 от Регламента за стратегическите планове, раздел 5 от плана)

344. България се приканва да предостави финансовите средства за тази интервенция.

345. България следва да обмисли възможността да предложи две отделни интервенции за управление на риска, с подпомагане съответно за застрахователните премии и за взаимните фондове, тъй като двата вида подпомагане няма да се предоставят въз основа на едни и същи условия за допустимост. Това ще внесе повече яснота по отношение на условията на двата вида подпомагане.

346. България следва да изясни дали параграфът „Действащата до момента система за управление на риска включва в себе си инструменти, основно базирани на държавни помощи. Прилага се схема за обезщетение на земеделските стопани...“ се отнася за съществуваща схема за държавна помощ или за предложената интервенция.

347. В описанието следва да се посочи дали прехвърлянето на директни плащания в размер на 1,5 % към управлението на риска се извършва чрез тази интервенция.

348. България следва да изясни дали подпомагането за застрахователни премии обхваща само застраховането на реколтата, или също и застраховането на селскостопанските животни, и да посочи дали застраховката покрива единични или многократни загуби.

349. Следва да се изяснят условията за допустимост, приложими съответно за подпомагане на застрахователни премии и на взаимоспомагателни фондове.

350. В описанието на бенефициерите следва да се посочи, че подпомагането може да се отнася само за активни земеделски стопани. Следва да се подобри описанието на бенефициерите на подпомагането за взаимоспомагателни фондове.

351. Подпомагането за взаимоспомагателни фондове като бенефициери не попада в обхвата на член 42 от Договора за функционирането на Европейския съюз.

352. България се приканва да обясни методологията за изчисляване на загубите и факторите за задействане, включително използването на индекси, и при какви условия се предвижда това.
353. Следва да се включи повече информация относно мерките за избягване на свръхкомпенсация, за да се обоснове правилното справяне с този риск, по-специално с оглед на другите (национални) схеми за управление на риска и секторни интервенции.
354. България следва да предостави повече подробности относно правилата за учредяване и управление на взаимоспомагателния фонд и да включи информация относно продължителността и прогресивното намаляване на подкрепата за взаимоспомагателните фондове.

2.3.4.5 Сътрудничество (член 77 от Регламента за стратегическите планове, раздел 5 от плана)

Leader

355. Според описанието операциите биха могли да постигнат много широк спектър от цели. България следва да се насочи към обхвата на операциите по LEADER в съответствие с неговата добавена стойност и с потребностите, по-специално тези в СЦ8, като се вземат предвид другите допълващи се интервенции по ОСП в тази област.
356. България следва да предостави повече информация как ще гарантира, че всички местни инициативни групи ще прилагат всички принципи на метода LEADER/BOMP, както е предвидено в Регламент (ЕС) 2021/1060 (напр. приобщаващ характер на партньорствата, подрегионално равнище). По всичко личи, че местните инициативни групи, обхващащи поне една община, не отговарят на подрегионално равнище.
357. България следва да преразгледа и рационализира своите механизми за изпълнение, за да реши настоящите проблеми при изпълнението (избягване на дублирането на функции, по-добра координация); да опише по-добре очакваната добавена стойност на LEADER по отношение на социалния капитал, местното управление и резултатите от проектите в сравнение с резултатите, които не са свързани с LEADER; и да изясни как ще се гарантира приобщаващият характер на партньорствата (по-специално участието на младите хора, жените, групите в неравностойно положение) в процеса на вземане на решения.
358. Изборът на стратегии за местно развитие и интензитетът на помощта трябва да бъдат изяснени.
359. Видовете разходи, които трябва да се основават на опростени разходи, следва да бъдат изяснени в широк смисъл.
360. Намесата попада извън приложение I и е предмет на държавна помощ.
361. На България се препоръчва да се позовава на средната единична сума.

362. Крайният продукт на 80 стратегии за местно развитие и целта за показателя за резултати R.38 не изглеждат реалистични и следва да бъдат проверени.
363. България се приканва да се увери, че предизвикателствата по отношение на бедността и социалното изключване, различията в доходите и специалните потребности от услуги на уязвимите групи в селските райони (включително хората с миграционен произход от Украйна) също са обхванати по съответен начин в мярка П.Г.5. Следва да се обмисли използването на показателя за резултати R.42 за тези интервенции.
364. Следва да се осигурят допълняемостта и полезни взаимодействия на мерките по други фондове на ЕС, с които се прилага подходът на ВОМР, за да се предотврати потенциално припокриване на мерките. България следва също така да посочи в плана, че „в райони с голяма общност от маргинализирани лица, включително роми, подходът на ВОМР трябва да бъде приобщаващ, като включва действия, насочени към потребностите и потенциала за развитие на тази общност“.

Схеми за качество

П.Ж.4 — Популяризиране и подкрепа на схеми за качество, признати от Съюза или от държавите членки, както и тяхното използване от земеделските производители

365. България се приканва да предостави допълнителна информация относно прекия и значителен принос на интервенцията към СЦ9 и начина, по който се удовлетворява потребността П.3.2, насочена към малките земеделски стопанства.
366. България следва да предостави информация относно допълняемостта със секторните интервенции.
367. България следва да обясни разликата между планираната средна единична сума и планираната максимална средна единична сума и да разясни изчисляването на средната единична сума.
368. Подпомагане може да се предоставя само за нови форми на сътрудничество, включително и за съществуващи при започване на нова дейност. България се приканва да посочи изрично тези аспекти в описанието на интервенцията.
369. България се приканва да потвърди, че признатите национални схеми за качество се признават съгласно Регламент (ЕС) 2022/216.
370. България следва да премахне връзката към R.10, тъй като показателите за резултати не следва да бъдат обвързани с този вид интервенции (член 111 от Регламента за стратегическите планове).

Сътрудничество

П.Ж.1 — Подкрепа за оперативни групи в рамките на Европейското партньорство за иновации

371. Изглежда, че липсва масовото възприемане на новаторски идеи от някакъв вид „иновационен център“.

372. Що се отнася до участниците в оперативните групи, България се приканва просто да изброи възможните категории участници на равнопоставена основа, с изключение на земеделския стопанин. Консултантите също следва да бъдат насърчавани в по-голяма степен да участват.
373. Не е необходимо проектите в рамките на Европейското партньорство за иновации да се ограничават до приложение I: Проектите за оперативни групи в рамките на посоченото партньорство се ползват от дерогация от държавната помощ (до 350 000 EUR на проект).
374. България се приканва да обмисли въвеждането на авансови плащания и на покани за представяне на предложения поне веднъж годишно (ако не и постоянно отворени).
375. България се насърчава също така да изпълнява проекти на оперативните групи в рамките на Европейското партньорство за иновации за селскостопанска производителност и устойчивост на междурегионално, транснационално и трансгранично равнище и да изясни как ще бъде организирано и популяризирано това.

II.Ж.2 — Сътрудничество за къси вериги за доставка и местни пазари

376. България следва да опише по-подробно различните етапи на сътрудничество. Допустимите бенефициери, принципите на подбор, условията за допустимост, формата и процентът на подпомагане и свързаните с тях единични суми следва да бъдат съответно изяснени, като се вземат предвид и минималните изисквания, определени в членове 77 и 79 от Регламента за стратегическите планове.
377. България следва да представи допълнително обяснение за групите на местните пазари и обединенията на късите вериги на доставки и как обхватът на схемите за сътрудничество ще допринесе за по-малко посредници между производителите и потребителите.
378. Тъй като интервенцията включва проекти за изпълнение, България следва да включи всички изисквания, определени в член 73 от Регламента за стратегическите планове, да изясни териториалното насочване на местно равнище и локализирането на инвестициите, които ще бъдат подпомогани, и да опише допълняемостта с други интервенции за развитие на селските райони.
379. България следва допълнително да обясни използването на различни форми на подпомагане, като например единични разходи, еднократни суми и финансиране по единна ставка, и да обоснове стойността на средната единична сума.
380. С цел да се намали административната тежест и да се подпомогнат прилагането и обменът на знания в рамките на AKIS, България се приканва да проучи възможността тази интервенция да се слее с интервенцията в рамките на Европейското партньорство за иновации.

II.Ж.3 — Подпомагане на групи от производители

381. България се приканва да обмисли включването на горски стопани, собственици на гори и дейности в областта на горското стопанство, особено по отношение на недървесни горски продукти и услуги.

2.3.4.6. Обмен на знания и консултации (член 78 от Регламента за стратегическите планове, раздел 5 от плана)

II.I.1 — Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет

382. България следва да обясни как изпълнението на тази интервенция ще бъде организирано и координирано от координационния орган на AKIS, като се вземат предвид всички задължения, изброени в член 15, параграфи 2, 3 и 4, включително начините на изпълнение и задължителното обучение на консултантите.

383. България се приканва да изясни дали онлайн платформата включва и списъка на всички безпристрастни консултанти.

384. България следва да преразгледа процедурата за подбор на консултанти и да обясни дали интервенцията във връзка с консултантските услуги ще бъде отворена за всички консултанти.

385. България следва да обясни как предоставянето на консултации и обучение ще бъде съобразено със специфичното търсене на знания и иновации на земеделските стопанства. Що се отнася до консултативните пакети 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 и 11, България се приканва да обясни дали всички земеделски стопанства следва да имат достъп до консултантски услуги.

II.I.2 — Професионално обучение и придобиване на знания

386. На България се препоръчва да съсредоточи демонстрационните дейности върху реални стопанства, работещи в реални производствени условия, с оглед засилване на партньорското въздействие, което подпомага възприемането на демонстрираните практики.

387. България следва да обясни предимствата, предоставени за заявленията за проекти от браншови организации (или проекти с участието на клон на партньорска организация).

388. Поради бързото развитие на знанията България се приканва да преразгледа забраната за участие в обучение или семинар на земеделски стопани, които са били обучавани през предходния период.

389. България се приканва да добави връзка към показателя за резултати R.28 за интервенции в областта на професионалното обучение и иновациите.

390. България следва да обмисли засилване на обучението на земеделските стопани и на минималните изисквания/критерии за допустимост, свързани с инвестициите, за да се гарантира, че новите инвестиции са в съответствие с целите в областта на климата и околната среда.

2.3.4.7. Финансови инструменти (член 80 от Регламента за стратегическите планове, раздел 4.6 от плана)

391. Като се имат предвид описаните потребности (1,8 милиарда евро) и обхватът на интервенциите, бюджетът за финансови инструменти изглежда много нисък. Освен това в плана се твърди, че новите финансови инструменти ще покрият 20 % от съществуващия недостиг на пазара (т.е. 360 милиона евро), което изглежда нереалистично, като се има предвид заделеният общ публичен бюджет от 25 милиона евро.
392. Следва да се изясни дали финансовите инструменти по ПРСР за периода 2014—2020 г. могат да се комбинират на ниво проекти/крайни получатели с безвъзмездни средства, предоставени по плана, и кога новите финансови инструменти ще влязат в сила. Аспекти, свързани с контрола, мониторинга и докладването, следва да бъдат описани в раздел 4.6.
393. България следва да попълни информация и в индивидуалните фишове за интервенциите, в които ще се използват финансовите инструменти. Това трябва да бъде придружено от описание на съответните условия за допустимост (включително за самостоятелен оборотен капитал, ако той е разрешен), предоставяне на средна сума на година, включване на бюджетите във финансовите таблици (за всяка интервенция и общо) и други специфични правила, ако е приложимо.

3 ТАБЛИЦА ЗА ФИНАНСОВ ОБЗОР

394. Директни плащания: планираните годишни суми за обвързано с производството подпомагане на доходите леко надвишават максимално допустимите (13 % + 2 % от директните плащания) за календарните години 2023—2027 г. Освен това съществуват незначителни разлики между годишните стойности в раздел 5.1 от плана и в таблицата за финансов обзор б.1.
395. България следва да добави в ред 26 за 2023 г. сумата на намалението, прехвърлена от директните плащания (календарна 2022 г.) към развитието на селските райони (финансова 2023 г.). Съответната сума, за която България е уведомила до 1 август 2021 г., е 817 000 EUR.
396. Сумата от планираните интервенции в областта на развитието на селските райони плюс сумата, съответстваща на 2,17 % за техническа помощ, е под пакета на ЕЗФРСР за България с около 34,8 милиона евро.
397. В раздел 4.7.7 от плана — „Процентно участие, приложимо за интервенции в областта на развитието на селските райони“, България не е избрала възможното по-високо процентно участие, разрешено съгласно член 91, параграф 3, букви а), б) и в) от Регламента за стратегическите планове.
398. България се приканва да отбележи, че в съответствие с член 156 от Регламента за стратегическите планове сборът на всички плащания, извършени през дадена финансова година за даден сектор — независимо за коя програма и съгласно кое правно основание са извършени — не може да надвишава разпределените финансови средства, посочени в член 88 от същия регламент, за съответната финансова година за този сектор.

399. Що се отнася до вида интервенции в някои сектори, определени в член 42 от Регламента за стратегическите планове, разходите, които ще бъдат платени през 2023 г. или през следващите финансови години и които са свързани с мерки, прилагани съгласно Регламент (ЕС) № 1308/2013 за същите тези сектори, не се вписват в годишните индикативни финансови средства съгласно раздел 5, нито в таблицата за финансовия обзор в раздел 6 от плана.

4 УПРАВЛЕНИЕ НА ПЛАНА ПО ОСП, С ИЗКЛЮЧЕНИЕ НА ПРОВЕРКИТЕ И САНКЦИИТЕ

400. Координационният орган на AKIS, който следва също да координира консултациите (член 15), липсва в таблица 7.1. Следва да се посочи кой ще поеме тази отговорност.

401. На България се напомня да осигури балансирано участие на съответните органи в комитета за мониторинг, представляващ жените, младежта и интересите на хората в неравностойно положение.

402. По отношение на раздел 7.3 (информация за системата за контрол и санкциите), раздел 7.4 (предварителни условия) и раздел 7.5 (предварителни условия в социалната сфера) следва да се има предвид, че службите на Комисията ще представят коментари в отделно съобщение.

ПРИЛОЖЕНИЯ

403. Приложение I: Планът съдържа само анализ на заданието за стратегическата екологична оценка, но не и нейното обобщение. България се приканва да допълни стратегическата екологична оценка и нейното обобщение и да ги представи най-късно с отговора си на настоящото писмо с коментари.

404. Приложение IV: По отношение на тютюна България следва да уточни референтния период, как ще работи през тези три години и как ще се определя референтната година.

405. Приложение VI относно преходната национална помощ: България следва да предостави повече информация за промените в референтните стойности за едрия рогат добитък и да изясни кои елементи от първоначалната схема ще бъдат използвани през новия референтен период.